

Δειγματικό
Υποστηρικτικό Υλικό
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
ΜΕΡΟΣ Α'

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Δειγματικό
Υποστηρικτικό Υλικό
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ (ΜΕΡΟΣ Α')

2018 - 2019

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Συγγραφική ομάδα:

Νεκταρία Ιωάννου, Σύμβουλος Αρχαίων Ελληνικών Υ.Π.Π.
Σοφία Δημητρίου, Φιλολόγος
Νίκη Χριστοδούλου, Σύμβουλος Αρχαίων Ελληνικών Υ.Π.Π.
Δρ Φωτεινή Θεοδούλου, Σύμβουλος Αρχαίων Ελληνικών Υ.Π.Π.
Δρ Ειρήνη Ροδοσθένους, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Συνεργασία:

Ιωάννα Τσιλιγιάννη, Φιλολόγος,
Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας

Συντονισμός εργασιών:

Δρ Ειρήνη Ροδοσθένους, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Εποπτεία:

Δρ Ειρήνη Ροδοσθένους, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων
Σύνδεσμος Επιθεωρήτρια για τα Αρχαία Ελληνικά
Πάυλος Δαπόλας, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων
Ζωή Πολυδώρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Επιστημονική εποπτεία:

Καθηγητής Ιωάννης Καζάζης, Ομότιμος Καθηγητής Κλασικής Φιλολογίας,
Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, Πρόεδρος του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας
Δρ Μαρία Οικονομίδου, πρώην ΠΛΕ

Σχεδιασμός εξωφύλλου:

Χρύσης Σιαμμάς, Λειτουργός Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Επιμέλεια έκδοσης:

Μαρίνα Αστρα Ιωάννου, Λειτουργός Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Συντονισμός έκδοσης:

Χρίστος Παρπούνας, Συντονιστής Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Α' Δειγματική έκδοση: 2017

Β' Δειγματική έκδοση: 2018

Εκτύπωση: Cassoulides Masterprinters

© ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ISBN: 978-9963-54-156-0

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου/διδακτικού υλικού που καλύπτεται από πνευματικά δικαιώματα (copyright) ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού / Υ.Α.Π.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χρήση του αποκλειστικά για εκπαιδευτικούς σκοπούς, στο πλαίσιο των μαθημάτων στα σχολεία.

Στο εξώφυλλο χρησιμοποιήθηκε ανακυκλωμένο χαρτί σε ποσοστό τουλάχιστον 50%, προερχόμενο από διαχείριση απορριμμάτων χαρτιού. Το υπόλοιπο ποσοστό προέρχεται από υπεύθυνη διαχείριση δασών.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΝΟΤΗΤΑ 1	5
A. Κείμενο: <i>Η φροντίδα για το σώμα και την ψυχή</i>	
B. Λέξεων... ταξίδι: <i>γιγνώσκω</i>	
Γ. Γραμματικής... παιχνίδια σε επανάληψη	
I. Α' και Β' κλίση ουσιαστικών	
II. Οριστική Ενεστώτα, Μέλλοντα, Παρατατικού και Αορίστου ενεργητικής και μέσης φωνής βαρύτονων ρημάτων	
ΕΝΟΤΗΤΑ 2	11
A. Κείμενο: <i>Δάμων και Φιντίας</i>	
B. Λέξεων... ταξίδι: <i>αἰτοῦμαι, τρέχω</i>	
Γ. Γραμματικής... παιχνίδια σε επανάληψη: <i>Απαρέμφατο</i>	
Δ. Συντακτικού... τεχνάσματα σε επανάληψη: <i>Απαρεμφατική σύνταξη</i>	
Ε. Γραμματικής... παιχνίδια: <i>Γνωριμία με τις εγκλίσεις (Οριστική, Υποτακτική, Ευκτική, Προστακτική ε.φ. και μ.φ.)</i>	
ΕΝΟΤΗΤΑ 3	23
A. Κείμενο: <i>Σεισάχθεια</i>	
B. Λέξεων... ταξίδι: <i>εἰμί, αἰρῶ-αἰροῦμαι</i>	
Γ. Γραμματικής... παιχνίδια: <i>Συμφωνόληκτα αφωνόληκτα ουσιαστικά Γ' κλίσης</i>	
Δ. Συντακτικού... τεχνάσματα σε επανάληψη: <i>Μονόπτωτα – Δίπτωτα ρήματα, Ἄμεσο-Ἐμμεσο Αντικείμενο</i>	
ΕΝΟΤΗΤΑ 4	33
A. Κείμενο Α': <i>Το λιοντάρι και η αλεπού</i>	
B. Λέξεων... ταξίδι: <i>νοσῶ, ἐσθίω</i>	
Γ. Γραμματικής... παιχνίδια:	
I. Ημιφωνόληκτα ουσιαστικά Γ' κλίσης	
II. Μετοχή Ενεστώτα, Μέλλοντα και Αορίστου ενεργητικής και μέσης φωνής των βαρύτονων ρημάτων	
III. Μετοχή Ενεστώτα και Μέλλοντα του ρήματος <i>εἰμί</i>	
III. Κλίση μετοχής ενεργητικής φωνής, κλίση μετοχής του ρ. <i>εἰμί</i>	
Δ. Κείμενο Β': <i>Κενοδοξία και απογοήτευση</i>	

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΕΝΟΤΗΤΑ 1	51
A. ΚΕΙΜΕΝΟ: Άγαν χαλεπή νόσος (Προαιρετική επεξεργασία)	
B. ΛΕΞΕΩΝ... ΤΑΞΙΔΙ: ρ. οίδα	
ΕΝΟΤΗΤΑ 2	55
A. ΚΕΙΜΕΝΟ: Το πάθημα του κομπογιαννίτη γιατρού (Προαιρετική επεξεργασία)	
B. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ... ΤΕΧΝΑΣΜΑΤΑ: Απαρεμφατική σύνταξη	
Γ. ΟΡΘΟΓΡΑΦΩΜΕΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ	
ΕΝΟΤΗΤΑ 3	59
A. ΚΕΙΜΕΝΟ: Το χρέος του ιστοριογράφου (Προαιρετική επεξεργασία)	
B. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΑΣΚΗΣΕΙΣ	
Γ. ΕΝΑ ΒΡΑΒΕΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΔΥΣΚΟΛΑ	
Δ. ΟΡΘΟΓΡΑΦΩΜΕΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ	
ΕΝΟΤΗΤΑ 4	63
A. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΑΣΚΗΣΕΙΣ	
B. ΕΝΑ ΒΡΑΒΕΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΔΥΣΚΟΛΑ	
Γ. ΟΡΘΟΓΡΑΦΩΜΕΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α'	69
Λεξιλόγιο	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β'	71
Συντομογραφίες που συνοδεύουν την κατά κώλα γραφή	

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

- A. Κείμενο: Η φροντίδα για το σώμα και την ψυχή
B. Λέξεων... ταξίδι: ρ. γιγνώσκω
Γ. Γραμματικής... παιχνίδια σε επανάληψη:
I. Α' και Β' κλίση ουσιαστικών
II. Οριστική Ενεστώτα, Μέλλοντα, Παρατατικού και Αορίστου ενεργητικής και μέσης φωνής βαρύτονων ρημάτων

A. ΚΕΙΜΕΝΟ: Η φροντίδα για το σώμα και την ψυχή

Εισαγωγικό σημείωμα:

Ο Πλούταρχος στο έργο του *Περὶ παίδων ἀγωγῆς* κάνει ορισμένες παιδαγωγικές υποδείξεις, ιδιαίτερα χρήσιμες για κάθε νέο.

Περὶ μὲν τὴν τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν διττὰς γινώσκουσιν ἐπιστήμας οἱ ἄνθρωποι, τὴν ἰατρικὴν καὶ τὴν γυμναστικὴν, ὧν ἡ μὲν τὴν ὑγείαν, ἡ δὲ τὴν εὐεξίαν ἄγει. Τῶν δὲ τῆς ψυχῆς ἀρρωστημάτων καὶ παθῶν ἡ φιλοσοφία μόνη φάρμακόν ἐστι. Διὰ γὰρ ταύτην ἐστὶ [...] γινῶναι τί τὸ καλόν, τί τὸ αἰσχρόν, τί τὸ ἄδικον [...]. Πῶς θεοῖς, πῶς γονεῦσι, πῶς πρεσβυτέροις, πῶς ἀλλοτρίοις, πῶς ἄρχουσι, πῶς φίλοις, πῶς γυναιξί, πῶς τέκνοις, πῶς οἰκέταις χρηστέον ἐστί.

Πλουτάρχου *Περὶ παίδων ἀγωγῆς*

- Αφού μελετήσετε τις νοηματικές ενότητες του κειμένου, να αποδώσετε το κείμενο στα Νέα Ελληνικά στο τετράδιό σας. Επεξήγηση των συντομογραφιών θα βρείτε στο Παράρτημα Β', στο τέλος του τευχιδίου.

Νοηματικές ενότητες του κειμένου:

Περὶ μὲν τὴν τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν διττὰς <u>γινώσκουσιν</u> ἐπιστήμας οἱ ἄνθρωποι, τὴν ἰατρικὴν καὶ τὴν γυμναστικὴν, ὧν ἡ μὲν τὴν ὑγείαν, ἡ δὲ τὴν εὐεξίαν ἄγει.	α-πρότ ὧν(αναφ)-πρότ ὧν(αναφ)-πρότ
Τῶν δὲ τῆς ψυχῆς ἀρρωστημάτων καὶ παθῶν ἡ φιλοσοφία μόνη φάρμακόν <u>ἐστί</u> . Διὰ γὰρ ταύτην <u>ἐστὶ</u> [...] γινῶναι	α-πρότ α-πρότ
τί τὸ καλόν, τί τὸ αἰσχρόν, τί τὸ ἄδικον.	τί(πλ.εφ)-πρότ τί(πλ.εφ)-πρότ τί(πλ.εφ)-πρότ
[...] Πῶς θεοῖς, πῶς γονεῦσι, πῶς πρεσβυτέροις, πῶς ἀλλοτρίοις, πῶς ἄρχουσι, πῶς φίλοις, πῶς γυναιξί, πῶς τέκνοις, πῶς οἰκέταις <u>χρηστέον ἐστί</u> .	α-πρότ

Λεξιλόγιο:

διττὰς < διττή	δύο ειδῶν
ἄγει < ρ. ἄγω	προσφέρει
διὰ (+αιτιατική)	εξαιτίας, με τη βοήθεια, χάρη σε ...
γινῶναι (ρ. γινώσκω)	να γνωρίσουμε
χρηστέον ἐστί	πρέπει να χρησιμοποιηθεί

Κατανόηση κειμένου

- (α) Για ποιες επιστήμες γίνεται λόγος στο κείμενο και με τι ασχολείται η καθεμία;
- (β) Ποια από τις επιστήμες αυτές θα μελετούσατε εσείς και γιατί;

Ασκήσεις κατανόησης και μετάφρασης

Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α' με την ερμηνεία τους στη στήλη Β'. Μια λέξη στη στήλη Β' περισσεύει.

	A'		B'
α.	ἐπιμέλεια	1.	δούλος
β.	εὐεξία	2.	βάλαμο
γ.	φάρμακον	3.	φροντίδα
δ.	ἀλλότριος	4.	ευδιαθεσία
ε.	οικέτης	5.	γνωστός
		6.	ξένος

α.		β.		γ.		δ.		ε.	

Β. ΛΕΞΕΩΝ... ΤΑΞΙΔΙ

γνῶναι < γινώσκω (= γνωρίζω)

1. Με τη βοήθεια ενός λεξικού να γράψετε παράγωγες λέξεις (απλές και σύνθετες) από τη ρίζα του ρ. γινώσκω.

Απλές	Σύνθετες

2. Με τη βοήθεια του λεξικού, να εξηγήσετε τις πιο κάτω σύνθετες λέξεις με β' συνθετικό από τη ρίζα του ρ. γινώσκω.

δυσανάγνωστος:

απόγνωση:

προγνωστικά:

διχογνωμία:

3. Να γράψετε μια σύντομη παράγραφο στο τετράδιό σας, χρησιμοποιώντας τις πιο κάτω λέξεις σε όποια μορφή σας εξυπηρετεί.

γνώση, επίγνωση, διάγνωση, γνώστης, γνώρισμα

Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΣΕ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ

Ι. Θυμάμαι τα ουσιαστικά Α' και Β' κλίσης (Γ.Α.Ε., σελ. 45 - 53)

1. α) Στο κείμενο να εντοπίσετε όλα τα **ουσιαστικά Α' και Β' κλίσης** και να τα σημειώσετε ανάλογα με την κλίση τους στον πιο κάτω πίνακα.

A' κλίση	B' κλίση

β) Να μεταφέρετε τα ουσιαστικά που βρήκατε στην **ίδια πτώση** στον **αντίθετο αριθμό**.

A' κλίση	B' κλίση

2. Να συμπληρώσετε τις καταλήξεις στις πιο κάτω προτάσεις:

(α) Οί ταῦρ..... ἱεροὶ ἦσαν.

(β) Διεφθάρη δὲ ὁ Θάμυρις ὑπὸ νόσ..... τοὺς ὀφθαλμ..... .

(γ) Αἱ ἄμπελ..... τὸν οἶν..... παρέχουσι.

(δ) Ἐπίστανται τὰ γιγνόμενα οἱ σύμμαχ..... καὶ οἱ πολέμι..... καὶ ἅπαντες Ἕλληνες καὶ βάρβαρ.....

(ε) Παῦσον τοῦ θρῆν..... .

Π. Θυμάμαι την οριστική Ενεστώτα, Μέλλοντα, Παρατατικού και Αορίστου ενεργητικής και μέσης φωνής βαρύτονων ρημάτων (Γ.Α.Ε., σελ. 164 και εξής)

1. Να μελετήσετε ξανά το ακόλουθο απόσπασμα του Κειμένου «Περὶ μὲν τὴν τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν ... φάρμακόν ἐστι» και να σημειώσετε στον πιο κάτω πίνακα τα βαρύτονα ρήματα της οριστικής Ενεστώτα ενεργητικής φωνής που υπάρχουν, καθώς επίσης και τον τύπο του ρήματος εἶμι μαζί με το υποκείμενό τους.

Υποκείμενο	Ρήμα

2. Να μεταφέρετε στον αντίθετο αριθμό τα ρήματα που σημειώσατε στην Άσκηση 1 και τα υποκείμενά τους.

Υποκείμενο	Ρήμα

3. Με τη βοήθεια της Γραμματικής σας να κλίνετε το ρήμα γράφω στην οριστική Ενεστώτα, Μέλλοντα, Παρατατικού και Αορίστου ενεργητικής και μέσης φωνής σε όλα τα πρόσωπα.

	Ενεργητική φωνή			
	Ενεστώτας	Μέλλοντα	Παρατατικός	Αόριστος
ἐγὼ				
σὺ				
οὗτος				
ἡμεῖς				
ὕμεις				
οὗτοι				

	Μέση φωνή			
	Ενεστώτας	Μέλλοντα	Παρατατικός	Αόριστος
ἐγὼ				
σὺ				
οὗτος				
ἡμεῖς				
ὕμεις				
οὗτοι				

4. Να μεταφέρετε τα ρήματα των πιο κάτω προτάσεων στον αντίθετο αριθμό μαζί με το υποκείμενό τους.

α. Ὁ ἀληθὴς φίλος ἐστὶν ἄλλος ἑαυτός. →

β. Ἐγὼ εἶμι ἢ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. →

γ. Ὁ ποιητὴς σοφὸς καὶ δεινὸς ἦν. →

δ. Οἱ τῶν Σπαρτιατῶν νέοι πολῖται χρηστοὶ ἔσονται. →

ε. Ὑμεῖς ἄνδρες γενναῖοί ἐστε καὶ τῆς πόλεως τεῖχος. →

στ. Σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἠυδόκησα. →

ζ. Χαλεπὸν ἔσται τὸ καλόν. →

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

- Α. Κείμενο: Δάμων και Φιντίας
- Β. Λέξεων... ταξίδι: αίτοῦμαι, τρέχω
- Γ. Γραμματικής... παιχνίδια σε επανάληψη:
Απαρέμφατο
- Δ. Συντακτικού... τεχνάσματα σε επανάληψη:
Απαρεμφατική σύνταξη
- Ε. Γραμματικής... παιχνίδια: Γνωριμία με τις εγκλίσεις

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ: Δάμων και Φιντίας

Εισαγωγικό σημείωμα:

Το περιστατικό με τον Δάμωνα και τον Φιντία, που ακολουθεί, είναι χαρακτηριστικό του υλικού που παρουσιάζει ο Διόδωρος ο Σικελιώτης (1ος αι. π.Χ.) στο έργο του Βιβλιοθήκη.

Ὅτε Διονύσιος ἦν τύραννος, Φιντίας τις Πυθαγόρειος ἐπεβούλευσε τῷ τυράννῳ. Ἐπεὶ ἔμελλε τῆς τιμωρίας τυγχάνειν, ἠτήσατο χρόνον παρὰ τοῦ Διονυσίου εἰς τὸ φροντίσαι ἃ βούλεται. [...] Ὁ Φιντίας προεκαλέσατο Δάμωνα, Πυθαγόρειον φιλόσοφον, ὃς ἐγγυητὴς εὐθὺς ἐγενήθη. Τινὲς μὲν ἐπίστευον τὸν ἐγγυητὴν γνήσιον φίλον, τινὲς δ' ἔλεγον τοῦτον ἄφρονα εἶναι. Πρὸς δὲ τὴν τεταγμένην ὥραν ἅπας ὁ δῆμος συνέδραμεν, караδοκῶν εἰ φυλάξει τὴν πίστιν ὁ Φιντίας. Ἦδη δὲ τῆς ὥρας ἐλθούσης Φιντίας ἀνελπίστως ἐπὶ τῆς ἐσχάτης τοῦ χρόνου ῥοπῆς ἦλθε δρομαῖος.

Διόδωρου Σικελιώτη Βιβλιοθήκη 10.4.3-6 (διασκευή)

Λεξιλόγιο

ἐπεβούλευσε < ρ. ἐπιβουλεύω	συνωμότησε
ἔμελλε < ρ. μέλλω	επρόκειτο
τῆς τιμωρίας τυγχάνειν < ἡ τιμωρία, ρ. τυγχάνω	να τιμωρηθεί
ἤτήσατο < ρ. αἰτέομαι-αἰτοῦμαι	ζήτησε
εἰς τὸ φροντίσαι ἃ βούλεται < ρ. φροντίζω, ὄ, βούλομαι	για να φροντίσει τις υποθέσεις του
ἐγενήθη < ρ. γίγνομαι	έγινε (μπήκε)
ἄφρων	ανόητος
ἡ τεταγμένη ὥρα < ρ. τάττομαι	η καθορισμένη ώρα
συνέδραμεν < συνέδραμον, Αόριστος του ρ. συντρέχω	συγκεντρώθηκε
ἐπὶ τῆς ἐσχάτης τοῦ χρόνου ῥοπῆς < ἡ ἔσχατη, ὁ χρόνος, ῥοπή	την τελευταία στιγμή

Να συνεργαστείτε με τον/τη διπλανό/ή σας και να αποδώσετε το κείμενο στα Νέα Ελληνικά, αξιοποιώντας τις νοηματικές ενότητες, όπως σας δίνονται πιο κάτω. Στο πλάι δίνονται κάποιες πληροφορίες, τις οποίες είναι καλό να προσέξετε.

Νοηματικές ενότητες του κειμένου

Ὅτε Διονύσιος ἦν τύραννος, Φιντίας τις Πυθαγόρειος ἐπεβούλευσε τῷ τυράννῳ.	Ὅτε(χρον)-πρότ α-πρότ
Ἐπεὶ ἔμελλε τῆς τιμωρίας τυγχάνειν, ἤτήσατο χρόνον παρὰ τοῦ Διονυσίου εἰς τὸ φροντίσαι ἃ βούλεται. [...]	Ἐπεὶ(χρον)-πρότ α-πρότ ἃ(αναφ)-πρότ
Ὁ Φιντίας προεκάλεσατο Δάμωνα, Πυθαγόρειον φιλόσοφον, ὃς ἐγγυητῆς εὐθύς ἐγενήθη.	α-πρότ ὃς(αναφ)-πρότ
Τινὲς μὲν ἐπίστευον τὸν ἐγγυητὴν γνήσιον φίλον, τινὲς δ' ἔλεγον τοῦτον ἄφρονα εἶναι.	α-πρότ α-πρότ
Πρὸς δὲ τὴν τεταγμένην ὥραν ἅπας ὁ δῆμος συνέδραμεν, καραδοκῶν εἰ φυλάξει τὴν πίστιν ὁ Φιντίας.	α-πρότ μτχ φρ(επιρ) εἰ(πλ.ερ)-πρότ.
Ἦδη δὲ τῆς ὥρας ἐλθούσης Φιντίας ἀνελπίστως ἐπὶ τῆς ἐσχάτης τοῦ χρόνου ῥοπῆς ἦλθε δρομαῖος.	μτχ φρ(επιρ) α-πρότ

Κατανόηση κειμένου

- (α) Ποιο αδίκημα είχε διαπράξει ο Φιντίας;
(β) Τι ζήτησε να κάνει πριν από την τιμωρία του;
(γ) Πώς αντέδρασαν όσοι παρευρίσκονταν, όταν άκουσαν την πρόταση του Φιντία; Να βρείτε τις σχετικές φράσεις στο κείμενο.

Ασκήσεις κατανόησης και μετάφρασης

1. Να γράψετε δίπλα από τα πιο κάτω ρήματα το υποκείμενό τους.

- (α) ἦν
(β) ἐπεβούλευσε.....
(γ) ἠτήσατο
(δ) ἐπίστευον
(ε) συνέδραμεν

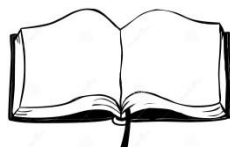
2. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α' με τη σημασία τους στη στήλη Β'. Μία λέξη στη στήλη Β' περισεύει.

	Α' στήλη		Β' στήλη
α.	ἦν	1.	επιθυμεί
β.	τις	2.	απρόσμενα
γ.	βούλεται	3.	ο λαός
δ.	ὁ δῆμος	4.	ποιος
ε.	ἀνελπίστως	5.	ήταν
		6.	κάποιος

α.		β.		γ.		δ.		ε.	

3. Με βάση τις μέχρι τώρα γνώσεις σας και τις πληροφορίες που δίνονται στην κατά κῶλα γραφή, να εντοπίσετε τις δύο **αναφορικές αντωνυμίες** του κειμένου και να τις αποδώσετε στα Νέα Ελληνικά.

- (α)
(β)

Β. ΛΕΞΕΩΝ... ΤΑΞΙΔΙ

α) Παραγωγή – σύνθεση (ρ. ήτήσατο < αίτουμαι)

1. Να γράψετε απλές και σύνθετες λέξεις από το ρ. αίτουμαι.

Απλές	Σύνθετες
αιτία, αίτηση,	απαιτώ, επαίτης,

2. Να συμπληρώσετε τις πιο κάτω προτάσεις με λέξεις από το πλαίσιο.
Μια λέξη περισσεύει.

υπαίτιοι, απαιτητικά, αιτιατό, αίτιο, παραίτηση, απαραίτητη,
αιτιάσεις, προαπαιτούμενο, αιτία, αιτιώδης, αιτιατική

(α) Η κυβέρνηση απάντησε με επίσημη ανακοίνωση στις της αντιπολίτευσης.

(β) Υπάρχει σχέση ανάμεσα στο κάπνισμα και τον καρκίνο.

(γ) Το άμεσο αντικείμενο δηλώνεται συνήθως με πτώση.

(δ) Η παρουσία σου στο δικαστήριο κρίθηκε

(ε) Η ολόενα αυξανόμενη δύναμη της Αθήνας που προκάλεσε φόβο στους συμμάχους της Σπάρτης θεωρείται ως το κύριογια την κήρυξη του πολέμου.

(στ) Τιμωρήθηκαν οι της ήττας.

(ζ) Η πολύ καλή γνώση της Ελληνικής Γλώσσας είναι προσόν για όλους τους δημοσίους υπαλλήλους.

(η) Τα παιδιά είναι πολύ κουραστικά.

(θ) Ο βουλευτής του ενός κόμματος υπέβαλε την του εξ της διαφωνίας με το άλλο κόμμα.

β) Παραγωγή και σύνθεση (συνέδραμε < ρ. συντρέχω)

1. Να γράψετε απλές και σύνθετες λέξεις από το ρ. τρέχω.

Απλές	Σύνθετες
τρεχάτος, τροχός, δρόμος,	συνδρομή, εκδρομικός,

2. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α' με τη σημασία τους στη στήλη Β'. (Μια λέξη στη στήλη Β' περισσεύει.)

	Α' στήλη		Β' στήλη
α.	τροχάδην	1.	παρέκκλιση
β.	τρόχισμα	2.	αβλεψία
γ.	εκτροχιασμός	3.	καταβροχθίζω
δ.	παραδρομή	4.	βιαστικά
ε.	περιδρομιάζω	5.	εκπομπή
		6.	λείανση

α.		β.		γ.		δ.		ε.	

Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΣΕ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ

Θυμάμαι το απαρέμφατο...

(Γ.Α.Ε., σ. 164-167, §§ 277-278, Σ.Α.Ε.Γ., σ. 84-87, §§ 113-116)

1. Να εντοπίσετε τα απαρέμφατα του Κειμένου και να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα με τις πληροφορίες που ζητούνται.

Απαρέμφατα	Χρόνος	Ρήμα στον Ένεστώτα οριστικής	Άναρθρο ή Έναρθρο

2. Να γράψετε το απαρέμφατο των πιο κάτω ρημάτων στον Ενεστώτα, Μέλλοντα και Αόριστο ενεργητικής φωνής.

Ρήματα	Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος
κελεύω			
διώκω			
πείθω			
φυλάττω			

3. Να γράψετε το απαρέμφατο των πιο κάτω ρημάτων στον Ενεστώτα, Μέλλοντα και Αόριστο μέσης φωνής.

Ρήματα	Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος
παιδεύομαι			
τρέπομαι			
πείθομαι			
διδάσκομαι			

4. Να υπογραμμίσετε τα απαρέμφατα και να προσδιορίσετε το είδος τους (έναρθρο ή άναρθρο) στα πιο κάτω παραδείγματα.

(α) Οὗτος ἐπίστευε πάντα γινώσκειν.

(β) Οὐδέποτε ἠγησάμην χαλεπὸν τὸ πείσαι ὑμᾶς.

(γ) Ἐβουλεύοντο τὴν πόλιν τειχίζειν.

(δ) Τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν.

Δ. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ... ΤΕΧΝΑΣΜΑΤΑ ΣΕ ΕΠΙΤΑΛΗΨΗ

1. Ειδικό – τελικό απαρέμφατο (Σ.Α.Ε.Γ., σ.84-85, §115)

1. Να εντοπίσετε στο Κείμενο ένα ειδικό και ένα τελικό απαρέμφατο.

Ειδικό: Τελικό:

Θυμάμαι ότι το ειδικό απαρέμφατο μεταφράζεται με το,
ενώ το τελικό απαρέμφατο μεταφράζεται με το

2. Στις παρακάτω προτάσεις, αφού υπογραμμίσετε τα απαρέμφατα, να σημειώσετε ποια είναι ειδικά και ποια τελικά.

- α. Λέγουσιν τοῦτον σοφὸν εἶναι.
β. Αἰσχύνομαι ὑμῖν λέγειν τὰληθῆ.
γ. Ἐβούλετο σῶζειν ἀνθρώπους ἀνοήτους.
δ. Ἡμεῖς οὐ δυνάμεθα στρατεύειν.
ε. Τίς ἀγορεύειν βούλεται;

II. Ταυτοπροσωπία – Ετεροπροσωπία

(Σ.Α.Ε.Γ. σ. 83, §112)

1. Να καταγράψετε ποιο είναι το υποκείμενο του ρήματος και ποιο το υποκείμενο του απαρεμφάτου στις πιο κάτω προτάσεις του Κειμένου και να σημειώσετε το είδος της σύνταξης (ταυτοπροσωπία ή ετεροπροσωπία).

(α) Φιντίας ἔμελλε τῆς τιμωρίας τυγχάνειν.

Υποκ. ρήματος: Υποκ. απαρεμφάτου:

Σύνταξη:

(β) Τινὲς δ' ἔλεγον τοῦτον ἄφρονα εἶναι.

Υποκ. ρήματος: Υποκ. απαρεμφάτου:

Σύνταξη:

2. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους όρους των πιο κάτω προτάσεων (ρήμα [P], απαρέμφατο [A], υποκείμενο ρήματος [ΥΡ], υποκείμενο απαρεμφάτου [ΥΑ], αντικείμενο απαρεμφάτου [ΑΑ]) και να καταγράψετε το είδος της σύνταξης του απαρεμφάτου (ταυτοπροσωπία ή ετεροπροσωπία).

(α) Σωκράτης ἐβούλετο τὴν ἀρετὴν διδάσκειν.

↓ ↓ ↓ ↓

..... → Σύνταξη:

(β) Δημοσθένης ἐβούλετο τοὺς Ἀθηναίους στρατεύεσθαι.

↓ ↓ ↓ ↓

..... → Σύνταξη:

(γ) Οἱ δικασταὶ ἠναγκάζοντο τὴν ψῆφον φέρειν.

↓ ↓ ↓ ↓

..... → Σύνταξη:

3. Να συμπληρώσετε τα κενά, μεταφέροντας τις προτάσεις στην Αρχαία Ελληνική.

<i>Εμείς λέμε...</i>	<i>Οί ἀρχαῖοι ἔλεγον...</i>
Θέλω να εισφέρω χρήματα.	Βούλομαι χρήματα εισφέρειν.
Θέλω οι πολίτες να εισφέρουν χρήματα.	Βούλομαι τοὺς πολίτας χρήματα εισφέρειν.
Νομίζω ότι είμαι καλός δάσκαλος.	
Νομίζω ότι ο Σωκράτης είναι καλός δάσκαλος.	

III. Απρόσωπη σύνταξη

(Σ.Α.Ε.Γ. σ. 83, §112, σ. 66-67, §§83-85)

Να συμπληρώσετε τα κενά, μεταφέροντας τις προτάσεις στην Αρχαία Ελληνική.

<i>Εμείς λέμε...</i>	<i>Οί ἀρχαῖοι ἔλεγον...</i>
Είναι γνωστό ότι ο Σωκράτης είναι δάσκαλος.	Ὁμολογεῖται τὸν Σωκράτη διδάσκαλον εἶναι.
Είναι ανάγκη οι μαθητές να γράφουν.	Ἀνάγκη ἐστὶ τοὺς μαθητὰς γράφειν.
Ο βασιλιάς πρέπει να είναι δίκαιος.	Τὸν βασιλέα χρὴ δίκαιον εἶναι.
Πρέπει ο ιστορικός να λέει την αλήθεια.	
Είναι κακό να λέμε ψέματα (=ψεύδεσθαι).	
Λέγεται ότι ο Αλέξανδρος είναι γενναίος.	

Ε. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

Γνωριμία με τις εγκλίσεις

Οριστική, Υποτακτική, Ευκτική, Προστακτική ε.φ. και μ.φ.

Οι εγκλίσεις μάς επιτρέπουν να «χρωματίσουμε» τη σημασία του ρήματος ανάλογα με τη διάθεση του ομιλητή για αυτό που σημαίνει το ρήμα (τι πιστεύουμε, τι σκεφτόμαστε ή τι θέλουμε σε σχέση με τη σημασία του ρήματος).

Οί άρχαιοι ἔλεγον... και εμείς ακόμα λέμε!

Οριστική	Ἄρχεται η συνεδρία. (Αρχίζει η συνεδρία.)
Υποτακτική	Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. (Να μην κρίνετε, για να μην κριθείτε.)
Ευκτική	Ὅ μὴ γένοιτο. (Πράγμα, που μακάρι να μη γίνει.)
Προστακτική	Ὁ ἀναμάρτητος πρῶτος τὸν λίθον βαλέτω. (Ο αναμάρτητος ας ρίξει πρώτος την πέτρα.) Τοὺς ζυγούς λύσατε. (Διαλυθείτε, λύστε τις τάξεις σας.) Σπεῦδε βραδέως. (Τρέχε σιγά, προχωρείτε με προσοχή.)

Α. Στη Νέα Ελληνική

Να αντιστοιχίσετε τους τύπους του ρήματος έρχομαι στη Στήλη Α' με τη σημασία που εκφράζουν στη Στήλη Β'.

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. Μην έρθεις!	α. Επιθυμία
2. Έρχεται.	β. Προσταγή
3. Θέλω να έρθεις.	γ. Πραγματικό γεγονός
4. Μακάρι να έρθεις.	δ. Συγκατάθεση ή παραχώρηση
5. Ας έρθει.	ε. Απαγόρευση ή αποτροπή
6. Έλα.	στ. Ευχή
7. Να έρχεσαι.	ζ. Προσδοκία

1	2	3	4	5	6	7

Β. Στην Αρχαία Ελληνική

Οι διάφορες γραμματικές μορφές του ρήματος που φανερώνουν την ψυχική διάθεση του ομιλητή για αυτό που σημαίνει το ρήμα λέγονται **εγκλίσεις**.

α) Οριστική έγκλιση: Εκφράζει κάτι πραγματικό (αντικειμενικά ή κατά τη γνώμη του ομιλητή). Δέχεται άρνηση οὐ.

Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς. (ρ. μένω) Εδώ έμειναν τρεις μέρες.

Σωκράτης οὐ νομίζει θεούς. (ρ. νομίζω) Ο Σωκράτης δεν αποδέχεται θεούς.

β) Υποτακτική έγκλιση: Εκφράζει το επιθυμητό ή προσδοκώμενο σύμφωνα με τη βούληση του ομιλητή. Δέχεται άρνηση μή.

Λύωμεν τὰς ἀσκήσεις. (ρ. λύω)

Να / Ας λύνουμε τις ασκήσεις.

Μὴ ἀκούσης τοὺς σοφιστάς. (ρ. ἀκούω)

Μην ακούς τους σοφιστές.

γ) Ευκτική έγκλιση: Εκφράζει μια ευχή του ομιλητή. Δέχεται άρνηση μή.

Ὡ παῖ, γένοιο πατρός εὐτυχέστερος.
(ρ. γίγνομαι)

Παιδί μου, εἶθε (=μακάρι) να γίνεις πιο ευτυχισμένος από τον πατέρα σου.

δ) Προστακτική έγκλιση. Εκφράζει:

i) Προσταγή ή απαγόρευση

Ἄπτε, παῖ, λύχνον. (ρ. ἄπτω)

Αναβε, υπηρέτη, το λυχνάρι.

Ταῦτα μὴ ἐρώτα. (ρ. ἐρωτῶ)

Αυτά μην τα ρωτάς.

ii) Προτροπή ή αποτροπή ή παραίνεση

Ἔμοι πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει.

(ρ. πείθομαι, ρ. ποιῶ)

Άκου εμένα και μην κάνεις αλλιώς.

Γνώθι σαυτόν. (ρ. γιγνώσκω)

Γνώρισε τον εαυτό σου.

iii) Συγκατάθεση ή παραχώρηση

Ἔστω. (ρ. εἰμί)

Ας είναι.

Λεγέτω. (ρ. λέγω)

Ας λέει.

iv) Δέηση ή παράκληση, ευχή ή κατάρα

Ζεῦ τὰς ἐμὰς εὐχὰς τέλει. (ρ. τελῶ)

Δία, πραγματοποίησε τις ευχές μου.

Μὴ θορυβεῖτε. (ρ. θορυβῶ)

Μην κάνετε θόρυβο.

Υγίαινε. (ρ. ὑγιαίνω)

Να έχεις υγεία.

1. Παρατηρήστε τις διαφορές στην κλίση του ρήματος λύω στις τέσσερις εγκλίσεις του Ενεστώτα της Αρχαίας Ελληνικής.

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ
ἐγὼ	λύ-ω	λύ-ω	λύ-οι-μι	--
σὺ	λύ-εις	λύ-ης	λύ-οι-ς	λύ-ε
οὗτος	λύ-ει	λύ-ῃ	λύ-οι	λύ-έ-τω
ἡμεῖς	λύ-ο-μεν	λύ-ω-μεν	λύ-οι-μεν	--
ὕμεις	λύ-ε-τε	λύ-ῃ-τε	λύ-οι-τε	λύ-ε-τε
οὗτοι	λύ-ου-σι	λύ-ω-σι	λύ-οι-εν	λύ-ό-ντων ἢ λύ-έ-τωσαν

ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ
ἐγὼ	λύ-ομαι	λύ-ω-μαι	λύ-οί-μην	--
σὺ	λύ-ει (-ῃ)	λύ-ῃ	λύ-οι-ο	λύ-ου
οὗτος	λύ-ε-ται	λύ-ῃ-ται	λύ-οι-το	λύ-έ-σθω
ἡμεῖς	λύ-ό-μεθα	λύ-ώ-μεθα	λύ-οί-μεθα	--
ὕμεις	λύ-ε-σθε	λύ-ῃ-σθε	λύ-οι-σθε	λύ-ε-σθε
οὗτοι	λύ-ο-νται	λύ-ω-νται	λύ-οι-ντο	λύ-έ-σθων ἢ λύ-έ-σθωσαν

2. Να επιλέξετε τη σωστή απόδοση στη Νέα Ελληνική (Στήλη Β') των πιο κάτω προτάσεων της Αρχαίας Ελληνικής (Στήλη Α') και να σημειώσετε την έγκλιση, στην οποία βρίσκεται το ρήμα σε κάθε πρόταση. Προσέξτε την ορθογραφία του ρήματος.

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. Πιστεύομεν τοῖς φίλοις.	α. Μακάρι να εμπιστευόμαστε τους φίλους.
2. Πιστεύωμεν τοῖς φίλοις.	β. Έχουμε εμπιστοσύνη στους φίλους.
3. Πιστεύοιμεν τοῖς φίλοις.	γ. Να εμπιστεύεστε τους φίλους.
4. Πιστεύετε τοῖς φίλοις.	δ. Ας εμπιστευόμαστε τους φίλους.

	1	2	3	4
Έγκλιση				

3. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση:

α. ΝΕ γράφε

ΑΕ i. γράφου ii. γράφε iii. γράφεις iv. γραφέσθω

β. ΝΕ διατάζουν

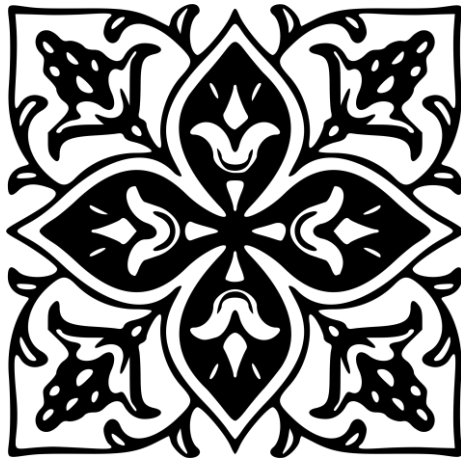
ΑΕ i. κελεύωσι ii. κελεύοιεν iii. κελεύόντων iv. κελεύουσι

γ. ΝΕ μακάρι να θεραπευτώ

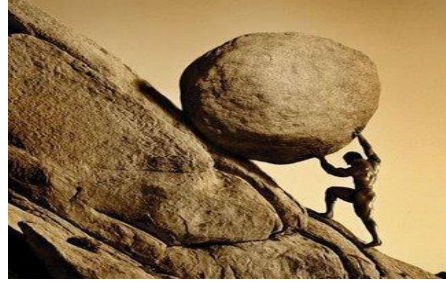
ΑΕ i. θεραπεύωμαι ii. θεραπεύομαι iii. θεραπευοίμην iv. θεραπεύου

δ. ΝΕ να λέγεις

ΑΕ i. λέγης ii. λέγοις iii. λέγε iv. λέγεις

Ενότητα 3

Α. Κείμενο: Σεισάχθεια

Β. Λέξεων... ταξίδι: είμι, αίρω-αίρουμαι

Γ. Γραμματικής... παιχνίδια: Συμφωνόληκτα αφωνόληκτα
ουσιαστικά Γ' κλίσης

Δ. Συντακτικού... τεχνάσματα σε επανάληψη:

Μονόπτωτα-Δίπτωτα ρήματα, Άμεσο-Έμμεσο Αντικείμενο

ΚΕΙΜΕΝΟ: Σεισάχθεια

Εισαγωγικό σημείωμα:

Ο Αριστοτέλης, στο έργο του *Αθηναίων Πολιτεία*, περιγράφει το πολίτευμα της αρχαίας Αθήνας. Είναι φυσικό να αναφέρεται και στον Σόλωνα, τον θεμελιωτή της Αθηναϊκής Δημοκρατίας. Το παρακάτω απόσπασμα αναφέρεται στη διαγραφή των χρεών των φτωχών, τη γνωστή ως «σεισάχθεια», που έγινε με νόμο του Σόλωνα.

Τοιαύτης δὲ τῆς τάξεως οὔσης ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ τῶν πολλῶν δουλευόντων τοῖς ὀλίγοις, ἀντέστη τοῖς γνωρίμοις ὁ δῆμος. Ἰσχυρᾶς δὲ τῆς στάσεως οὔσης καὶ πολὺν χρόνον ἀντικαθημένων ἀλλήλοις, εἶλοντο κοινῇ διαλλακτὴν καὶ ἄρχοντα Σόλωνα. [...] Κύριος δὲ γενόμενος τῶν πραγμάτων Σόλων τὸν τε δῆμον ἠλευθέρωσε καὶ ἐν τῷ παρόντι καὶ εἰς τὸ μέλλον, κωλύσας δανείζειν ἐπὶ τοῖς σώμασι καὶ νόμους ἔθηκε, καὶ χρεῶν ἀποκοπὰς ἐποίησε καὶ τῶν ἰδίων καὶ τῶν δημοσίων, ἃς σεισάχθειαν καλοῦσιν, ὡς ἀποσεισαμένων τὸ βᾶρος.

Αριστοτέλους *Αθηναίων Πολιτεία*, 5-11

Λεξιλόγιο:

δουλευόντων < ρ. δουλεύω τοῖς γνωρίμοις < ὁ γνώριμος ἰσχυρᾶς τῆς στάσεως οὔσης < ἰσχυρά, στάσις, εἰμί	επειδή ήταν δούλοι στους επιφανείς
ἀντικαθημένων ἀλλήλοις < ρ. ἀντικάθημαι, γεν. ἀλλήλων	επειδή η πολιτική αναταραχή ήταν σφοδρή
εἶλοντο (αἰροῦμαι) < ρ. αἰρέομαι-αἰροῦμαι διαλλακτῆν < διαλακτής ἀποκοπᾶς ἐποίησε < ἀποκοπή, ρ. ποιῶ ὡς ἀποσεισάμενοι < ρ. ἀποσεῖομαι	επειδή η μια παράταξη ήταν αντιμέτωπη με την άλλη εξέλεξαν/ εκλέγω μεσολαβητή διέγραψε επειδή αποτίναξαν

Να συνεργαστείτε με τον/τη διπλανό/ή σας και να αποδώσετε το κείμενο στα Νέα Ελληνικά, αξιοποιώντας τις νοηματικές ενότητες, όπως σας δίνονται πιο κάτω. Στο πλάι δίνονται κάποιες πληροφορίες, τις οποίες είναι καλό να προσέξετε.

Νοηματικές ενότητες του κειμένου:

Τοιαύτης δὲ τῆς τάξεως οὔσης ἐν τῇ πολιτεία καὶ	μτχ φρ(επιρ)
τῶν πολλῶν δουλευόντων τοῖς ὀλίγοις, <u>ἀντέστη</u> τοῖς γνωρίμοις ὁ δῆμος.	μτχ φρ(επιρ) α-πρότ
Ἰσχυρᾶς δὲ τῆς στάσεως οὔσης καὶ	μτχ φρ(επιρ)
πολὺν χρόνον ἀντικαθημένων ἀλλήλοις, <u>εἶλοντο</u> κοινῇ διαλλακτῆν καὶ ἄρχοντα Σόλωνα. [...]	μτχ φρ(επιρ) α-πρότ
Κύριος δὲ γενόμενος τῶν πραγμάτων Σόλων τόν τε δῆμον <u>ἠλευθέρωσε</u> καὶ ἐν τῷ παρόντι καὶ εἰς τὸ μέλλον, κωλύσας δανείζειν ἐπὶ τοῖς σώμασι.	μτχ φρ(επιρ) α-πρότ
καὶ νόμους <u>ἔθηκε</u> ,	α-πρότ
καὶ χρεῶν ἀποκοπᾶς <u>ἐποίησε</u> καὶ τῶν ἰδίων καὶ τῶν δημοσίων, ἃς σεισάχθειαν καλοῦσιν, ὡς ἀποσεισαμένων τὸ βάρος.	α-πρότ ἄς(αναφ)-πρότ ὡς(αιτ)-πρότ

Κατανόηση κειμένου

1. Τι είδους είναι το πιο πάνω κείμενο;
2. Ποια κατάσταση επικρατούσε στην Αθήνα την εποχή που ο Σόλων ανέβηκε στην εξουσία και πώς την αντιμετώπισε;

Ασκήσεις κατανόησης και μετάφρασης

1. Να επιλέξετε την κατάλληλη μετάφραση για τις πιο κάτω φράσεις:

α) *τοιαύτης δὲ τῆς τάξεως οὔσης*

- i. αφού η κατάσταση ήταν τέτοια
- ii. ενώ η κατάσταση ήταν τέτοια
- iii. όταν η κατάσταση έγινε τέτοια

β) *κωλύσας δανείζειν ἐπὶ τοῖς σώμασι*

- i. σταματώντας το να δανείζονται με αντάλλαγμα την προσωπική τους ελευθερία.
- ii. εμπόδισε τον δανεισμό με αντάλλαγμα την προσωπική τους ελευθερία.
- iii. αφού τους εμπόδισε από το να δανείζονται με αντάλλαγμα την προσωπική τους ελευθερία.

2. Στη φράση, *ἄς σεισάχθειαν καλοῦσιν*, να εντοπίσετε τη λέξη του κειμένου, στην οποία αναφέρεται το *ἄς* και να την σημειώσετε πιο κάτω.

.....

Β. ΛΕΞΕΩΝ... ΤΑΞΙΔΙ

(α) οὔσης < εἰμί

1. Με τη βοήθεια ενός λεξικού να γράψετε απλές και σύνθετες λέξεις από τη ρίζα του ρ. *εἰμί*.

Απλές	Σύνθετες
ουσία, ουσιώδης,	επουσιώδης, ανούσιος, παρουσία,

2. α. Να συνδυάσετε τις λέξεις των πιο κάτω στηλών, ώστε να φτιάξετε σύνολα λέξεων. Μια λέξη στη Β' στήλη περισσεύει.

β. Να γράψετε προτάσεις, χρησιμοποιώντας τέσσερα από τα σύνολα λέξεων που σχηματίσατε.

	Α' στήλη		Β' στήλη
α	αφηρημένο	1	περιουσία
β	επί της	2	απουσία
γ	εξαρτησιογόνες	3	ουσιαστικό
δ	ανθρώπινα	4	ουσίας
ε	διακριτική	5	ουσίες
στ	αισθητή	6	όντα
		7	παρουσία

α		β		γ		δ		ε		στ	

3. Να επιλέξετε την ορθή ερμηνεία της λέξης *ουσία* στις πιο κάτω προτάσεις.

α. Χωρίς αλάτι δεν έχει **ουσία** το φαγητό.

- i. γεύση ii. νόημα iii. πραγματικότητα

β. Αυτό το αντικείμενο είναι κατασκευασμένο με χημικές **ουσίες**.

- i. νόημα ii. τροφή iii. ύλη

γ. Κάποιοι άνθρωποι έχουν αντιληφθεί ποια είναι η **ουσία** της ζωής.

- i. επίκεντρο ii. νόημα iii. πραγματικότητα

δ. Αυτός ο άνθρωπος δεν έχει **ουσία**.

- i. εμφάνιση ii. τρόπους iii. περιεχόμενο

(β) αἰρῶ (=κυριεύω), αἰροῦμαι (=επιλέγω, προτιμῶ, εκλέγω)

1. Με τη βοήθεια του λεξικού να γράψετε απλές και σύνθετες λέξεις από τη ρίζα του ρ. *αἰρῶ*.

Απλές	Σύνθετες
αίρεση, αιρετικός	αφαίρεση, εξαιρετικός, αναίρεση

2. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α' στήλης με τις ερμηνείες τους στη Β' στήλη. Μια λέξη στη Β' στήλη περισσεύει.

	Α' στήλη		Β' στήλη
α	αναίρεση	1	προτίμηση
β	καθαίρεση	2	ολοκαύτωμα
γ	παρανάλωμα	3	οικειοποίηση χρημάτων
δ	προαίρεση	4	ανατροπή
ε	υπεξαίρεση	5	αφαίρεση αξιώματος
		6	κατανάλωση

α		β		γ		δ		ε	

3. Να γράψετε μια παράγραφο, χρησιμοποιώντας τις πιο κάτω λέξεις:

καταναλωτής, αναλώσιμος, καταναλωτισμός, αφαίρεση, προαιρετικός

Σημείωση: το αίρειω – αίρειω και τὸ εἰλόμην ἔχουν διαφορετικὴ ρίζα.

Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

I. Συμφωνόληκτα αφωνόληκτα ουσιαστικά της Γ' κλίσης (Γ.Α.Ε., σ. 59-64, §§ 107-117, σ. 65-88, §§ 120-145)

1. Τα ουσιαστικά: *τῆς τάξεως, τῆς στάσεως, ἄρχων, τῶν πραγμάτων, Σόλων, τοῖς σώμασι, χρεῶν και τὸ βάρος*, που συναντήσαμε στο κείμενο είναι ουσιαστικά της Γ' κλίσης.

Με τη βοήθεια της Γραμματικής σας, να καταγράψετε τα ουσιαστικά αυτά στον πίνακα που ακολουθεί, ανάλογα με τον αριθμό τους.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

➤ Τα συμφωνόληκτα ουσιαστικά της Γ' κλίσης διακρίνονται στα:

Αφωνόληκτα		Ημιφωνόληκτα	
Χειλικόληκτα	ή φλέψ, τῆς φλεβός	Ενρινόληκτα	ή ἀκτίς, τῆς ἀκτίνος
Οδοντικόληκτα	ὁ ὄρνις, τοῦ ὄρνιθος	Υγρόληκτα	ὁ ῥήτωρ, τοῦ ῥήτορος
Ουρανικόληκτα	ὁ κόραξ, τοῦ κόρακος	Σιγμόληκτα	τὸ βέλος, τοῦ βέλους

I. Αφωνόληκτα ουσιαστικά Γ' κλίσης (ΓΑΕ, σ. 66-73, §§ 121-124)

1. Να ταξινομήσετε τα ουσιαστικά που ακολουθούν στον πιο κάτω πίνακα, προσέχοντας τον χαρακτήρα του θέματός τους (μπορείτε να τον εντοπίσετε, αν από τη γενική ενικού αφαιρέσετε την κατάληξη -ος).

τὸ ὄραμα (ὀράματ-ος), ἡ ἀσπίς (ἀσπίδ-ος), ὁ φύλαξ (φύλακ-ος), τὸ φῶς (φωτός), ἡ αἶξ (αἰγός), ὁ γνῦψ (γνυπός), ἡ χάρις (χάριτος), ὁ χάλυψ (χάλυβος), ὁ κώνωψ (κώνωπος), ὁ πίναξ (πίνακος), ἡ φλέψ (φλεβός), ὁ ὄνυξ (ὄνυχος), τὸ γράμμα (γράμματος), ὁ ἐλέφας (ἐλέφαντος), ὁ λέων (λέοντος).

Ουρανικόληκτα (χαρακτήρας κ, γ, χ)	Χειλικόληκτα (χαρακτήρας π, β, φ)	Οδοντικόληκτα (χαρακτήρας τ, δ, θ)

2. Αφού ανατρέξετε στη Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής (σ. 87, § 141), να συμπληρώσετε τα κενά στον πιο κάτω πίνακα και να παρατηρήσετε τις ομοιότητες και τις διαφορές στην κλίση τους στην Αρχαία και στη Νέα Ελληνική.

Σημείωση: Η δοτική πτώση χάθηκε μορφολογικά στη Νέα Ελληνική, αλλά η σημασία της εκφράζεται με άλλους τρόπους, όπως π.χ. εμπρόθετη αιτιατική.

Ουρανικόληκτα με χαρακτήρα -κ-

Πτώσεις	Εμείς λέμε	Οί άρχαιοι έλεγον	
Ονομαστική	ο πίνακας	ό πίναξ	ό φύλαξ
Γενική	του πίνακα	του̃ πίνακ-....	
Δοτική	(στον/με τον πίνακα)	τῶ πίνακ-....	
Αιτιατική	τον πίνακα	τόν πίνακ-...	
Κλητική	πίνακα	ῶ πίναξ	
Ονομαστική	οι πίνακες	οί πίνακ-.....	
Γενική	των πινάκων	τῶν πινάκ-.....	
Δοτική	(στους/με τους πίνακες)	τοῖς πίνα-.....	
Αιτιατική	τους πίνακες	τούς πίνακ-.....	
Κλητική	πίνακες	ῶ πίνακ-.....	

Χειλικόληκτα με χαρακτήρα -π- και -β-

Πτώσεις	Εμείς λέμε	Οί άρχαιοι έλεγον	
Ονομαστική	η φλέβα	ή φλέψ	ό κώνωψ
Γενική	της φλέβας	τῆς φλεβ-.....	
Δοτική	(στη/με τη φλέβα)	τῇ φλεβ-....	
Αιτιατική	τη φλέβα	τήν φλέβ-...	
Κλητική	φλέβα	ῶ φλε̃-....	
Ονομαστική	οι φλέβες	αί φλέβ-....	
Γενική	των φλεβών	τῶν φλεβ-....	
Δοτική	(στις/με τις φλέβες)	ταῖς φλε-....	
Αιτιατική	τις φλέβες	τάς φλέβ-....	
Κλητική	φλέβες	ῶ φλέβ-.....	

Οδοντικόληκτα με χαρακτήρα -τ-

Πτώσεις	Εμείς λέμε	Οί άρχαιοι έλεγον	
Ονομαστική	το πράγμα	τό πρᾶγμα	τό γράμμα
Γενική	του πράγματος	του̃ πράγματ-....	
Δοτική	(στο/με το πράγμα)	τῶ πράγματ-...	
Αιτιατική	το πράγμα	τό πρᾶγμα	
Κλητική	πράγμα	ῶ πρᾶγμα	
Ονομαστική	τα πράγματα	τά πράγματ-...	
Γενική	των πραγμάτων	τῶν πραγμάτ-....	
Δοτική	(στα/με τα πράγματα)	τοῖς πράγμα-....	
Αιτιατική	τα πράγματα	τά πράγματ-...	
Κλητική	πράγματα	ῶ πράγματα	

3. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο της λέξης που σας δίνεται στην παρένθεση.

- (α) Ὁ ἀετὸς ἰσχυροῦς (ὄνυξ) ἔχει.
(β) Ἡμεῖς οὐ τιμῶμεν τοὺς (κόλαξ).
(γ) Σωκράτης χρῆται τῷ (παράδειγμα).
(δ) Ἡμεῖς πολλὰς (ἐλπίς) διὰ τὴν σωτηρίαν ἔχομεν.
(ε) Ἐνταῦθά εἰσι (φοῖνιξ) καρποφόροι.
(στ) Ἐν τῇ Ξέρξου στρατιᾷ Πέρσαι καὶ (Ἄραψ) καὶ (Αἰθίοψ) εἰσιν.
(ζ) Ὁ διδάσκαλος χρῆται τῷ (πίναξ), ἵνα τὰ (γράμμα) γράφει.

4. Να διαβάσετε προσεκτικά τους τύπους των ουσιαστικών που ακολουθούν και να υπογραμμίσετε τους ορθούς.

- (α) τοῦ κόρακος – τοῦ κορακα (β) ταῖς πατρίδαις – ταῖς πατρίσι
(γ) τὴν ἐλπίδα – τὴν ἐλπίδαν (δ) ταῖς φλεψὶ – ταῖς φλέβαις
(ε) ᾧ γίγας – ᾧ γίγαν (στ) τοῖς θεράπουσι – τοῖς θεράποσι
(ζ) ᾧ ἰμάς – ᾧ ἰμάν (η) ᾧ λέον – ᾧ λέων
(θ) αἰ πατρίδαι – αἰ πατρίδες (ι) τοῖς ἄρχοσι – τοῖς ἄρχουσι

Δ. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ... ΤΕΧΝΑΣΜΑΤΑ ΣΕ ΕΠΙΤΑΛΗΨΗ

1. Μονόπτωτα – Δίπτωτα ρήματα

Ἄμεσο – Ἐμμεσο αντικείμενο

1. Να υπογραμμίσετε τα **αντικείμενα** στις πιο κάτω προτάσεις και να αναγνωρίσετε την πτώση στην οποία βρίσκονται.

(Τα παραδείγματα α και β είναι από το κείμενο της ενότητας).

- α. Ὁ δῆμος ἀντέστη τοῖς γνησίμοις.
β. Ὁ Σόλων τόν δῆμον ἠλευθέρωσε, νόμους ἔθηκε καὶ χρεῶν ἀποκοπὰς ἐποίησε.
γ. Πολλὰς καὶ μεγάλας ἀδικίας ἡμᾶς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἠδίκησαν.
δ. Οἱ στρατιῶται ὠργίζοντο τῷ Κλεάρχῳ.
ε. Ἦκουσα ταῦτα Σωκράτους.

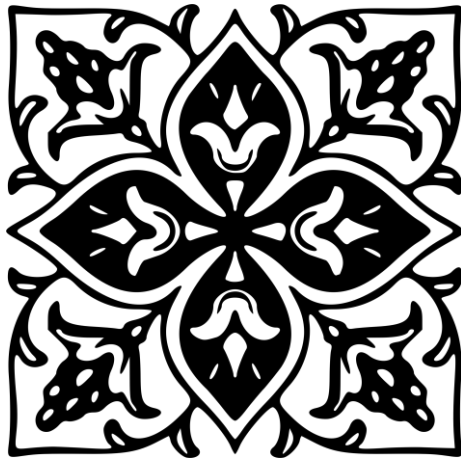
2. Να χαρακτηρίσετε τα ρήματα των πιο κάτω προτάσεων ως **μονόπτωτα** ή **δίπτωτα**.

- α. Κῦρος ἐθήρευεν κάπρους.
- β. Οἱ Πέρσαι τοὺς παῖδας δικαιοσύνην ἐδίδασκον.
- γ. Ὑπισχνεῖτο πέντε μνᾶς ἐκάστῳ.
- δ. Φεῖδομαι χρημάτων.
- ε. Οἱ στρατιῶται ἐπιμελοῦνται τῆς πόλεως.
- στ. Τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις.
- ζ. Απολαύουσι τῶν ἀγαθῶν.
- η. Σέβομαι τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα.

3. Να χαρακτηρίσετε τα αντικείμενα στις πιο κάτω προτάσεις.
(άμεσο – έμμεσο)

- α. Λέγομεν μύθους τοῖς παισὶ.
- β. Ὑμῖν εἶπομεν ταῦτα.
- γ. Οἱ στρατηγοὶ ἐδίδουσαν μισθὸν τοῖς στρατιώταις.
- δ. Βασιλεὺς δῶρα αὐτοῖς ἐκόμισεν.
- ε. Ἐπαυσαν τὸν Τιμόθεον τῆς στρατηγίας.

Ενότητα 4

Α. Κείμενο Α': Το λιοντάρι κι η αλεπού

Β. Λέξεων... ταξίδι: νοσέω-νοσῶ, ἐσθίω

Γ. Γραμματικής... παιχνίδια:

I. Ημιφωνόληκτα ουσιαστικά Γ' κλίσης

II. Μετοχή Ενεστώτα, Μέλλοντα και Αορίστου βαρύτονων ρημάτων ενεργητικής και μέσης φωνής

III. Μετοχή Ενεστώτα και Μέλλοντα του ρήματος εἰμι

IV. Κλίση μετοχής ενεργητικής φωνής, κλίση μετοχής του ρ. εἰμι

Δ. Κείμενο Β': Κενοδοξία και απογοήτευση

Εισαγωγικό σημείωμα

Ο Αίσωπος είχε τη μοναδική ικανότητα να δίνει στα ζῶα ανθρώπινες ιδιότητες. Πρωταγωνιστές στον πιο κάτω μύθο είναι το λιοντάρι κι η αλεπού.

Λέων γηράσας καὶ μὴ δυνάμενος ἑαυτῷ τροφήν εὐρεῖν παρεγένετο εἰς τι σπήλαιον καὶ ἐνταῦθα προσεποιεῖτο νοσεῖν· καὶ οὕτω τὰ παραγεγόμενα πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἐπίσκεψιν ζῶα συλλαμβάνων κατήσθιε. [...] Ἀλώπηξ παραγενομένη, μακρὰν τοῦ σπηλαίου ἐπυρνήθη αὐτοῦ πῶς ἔχοι. Ὁ δὲ λέων εἶπεν αὐτῇ «Κακῶς» καὶ ἤρετο τὴν αἰτίαν δι' ἣν οὐ βούλεται εἰσελθεῖν. Ἡ δὲ ἔφη, «Ἄλλ' ἔγωγε εἰσῆλθον ἄν, εἰ μὴ ἐώρων πολλῶν εἰσελθόντων ἵχνη, ἐξελθόντος δὲ οὐδενός».

Αίσωπου, Μύθοι

Λεξιλόγιο

γηράσας < ρ. γηράσκω

παρεγένετο < ρ. παραγίγνομαι

κατήσθιε < ρ. κατεσθίω

ἐπυρνήθη < ρ. πυρνήνομαι

ἤρετο < ρ. ἔρομαι

ἐώρων < ρ. ὄρω

επειδὴ γέρασε

ἐφτασε κοντά

κατέτρωγε

ζητούσε να μάθει

ρώτησε

έβλεπα

Να συνεργαστείτε με τον/τη διπλανό/ή σας και να αποδώσετε το κείμενο στα Νέα Ελληνικά, αξιοποιώντας τις νοηματικές ενότητες, όπως σας δίνονται πιο κάτω. Στο πλάι δίνονται κάποιες πληροφορίες, τις οποίες είναι καλό να προσέξετε.

Νοηματικές ενότητες του κειμένου:

Λέων	
γηράσας	μτχ φρ(επιρ)
καὶ	
μὴ δυνάμενος ἑαυτῷ τροφήν εὐρεῖν	μτχ φρ(επιρ)
<u>παρεγένετο</u> εἷς τι σπήλαιον	α-πρότ
καὶ	
ἐνταῦθα <u>προσεποιεῖτο</u> νοσεῖν·	α-πρότ
καὶ οὕτω	
τὰ παραγεγόμενα πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἐπίσκεψιν ζῶα	μτχ φρ(επιθ)
συλλαμβάνων	μτχ φρ(επιρ)
<u>κατήσθιε</u> . [...]	α-πρότ
Ἀλώπηξ	
παραγενομένη,	μτχ φρ(επιρ)
μακρὰν τοῦ σπηλαίου <u>ἐπυνθάνετο</u> αὐτοῦ	α-πρότ
πῶς <u>ἔχοι</u> .	πῶς(πλ.ερ)-πρότ
Ὁ δὲ λέων <u>εἶπεν</u> αὐτῇ	α-πρότ
«Κακῶς»	
καὶ	
<u>ἤρετο</u> τὴν αἰτίαν	α-πρότ
δι' ἣν <u>οὐ βούλεται</u> εἰσελθεῖν.	δι' ἣν(αναφ)-πρότ
Ἡ δὲ <u>ἔφη</u> ,	α-πρότ
«Ἄλλ' ἔγωγε <u>εἰσῆλθον</u> ἄν,	α-πρότ (απόδ)
εἰ μὴ <u>ἔώρων</u>	εἰ(υποθ)-πρότ
πολλῶν εἰσελθόντων ἵχνη,	μτχ φρ(επιθ)
ἐξελθόντος δὲ οὐδενός.»	μτχ φρ(επιθ)

Ασκήσεις κατανόησης και μετάφρασης

1. Στο πλαίσιο παρατίθενται αρχαιοελληνικές λέξεις συνώνυμες με ορισμένες λέξεις του κειμένου. Να επιλέξετε την κατάλληλη λέξη, για να συμπληρώσετε τα κενά στο πιο κάτω απόσπασμα του κειμένου.

μηδενός, εἶπε, πόρρω, ὄν, ἐθέλει, τὸν λόγον, ἔβλεπον

Ἀλώπηξ παραγενομένη τοῦ σπηλαίου ἐπυνθάνετο αὐτοῦ πῶς ἔχοι. Ὁ δὲ λέων εἶπεν αὐτῇ «κακῶς» καὶ ἤρετο δι' οὐκ εἰσελθεῖν. Ἡ δὲ , «Ἄλλ' ἔγωγε εἰσηλθὼν ἄν, εἰ μὴ πολλῶν εἰσελθόντων ἴχνη, ἐξελθόντος δὲ

2. Οι πιο κάτω ρηματικοί τύποι είναι μετοχές. Με τη βοήθεια του λεξικού, να γράψετε το ρήμα της κάθε μετοχής στο α' πρόσωπο ενικού του Ενεστώτα.

γηράσας

δυνάμενος

τὰ παραγενόμενα

συλλαμβάνων

εἰσελθόντων

ἐξελθόντος

Β. ΛΕΞΕΩΝ... ΤΑΞΙΔΙ

α) νοσεῖν < ρ. νοσέω- νοσῶ

1. Να γράψετε απλές και σύνθετες λέξεις από τη ρίζα του ρ. νοσῶ.

Απλές	Σύνθετες
νόσημα, νοσηρός,	νοσοκομείο, ανοσοποιητικό,

2. Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με την κατάλληλη λέξη από το πλαίσιο. Μια λέξη περισσεύει.

νόσος, νοσολογία, νοσηρότητα, ανοσοποιητικός, νοσηρός, ανοσία

- α) Υπέφερε τόσα στη ζωή του που έπαθε πια
- β) Το σύνδρομο επίκτητης ανεπάρκειας, γνωστό ως AIDS, είναι μια σοβαρότατη ασθένεια που συνίσταται στην πλήρη εξασθένηση της ανοσοποιητικής άμυνας του οργανισμού.
- γ) Η του κλίματος δεν βοήθησε να εξομαλυνθούν οι σχέσεις.
- δ) Η του Crohn είναι μια πάθηση, που ταλαιπωρεί πολύ κόσμο.
- ε) Οι φοιτητές της Ιατρικής Σχολής διδάσκονται το μάθημα της

β) κατήσθιε (κατά+ έσθίω), ρ. έσθίω=τρώγω, θέμα: εδ-, οδ-

1. Να γράψετε απλές και σύνθετες λέξεις από τη ρίζα του ρ. έσθίω και έφαγον.

Απλές	Σύνθετες
έδεσμα,	νηστεία (< αρνητικό μόριο νη-εδ-τεία)
	νηστεύω,

2. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α' στήλης με τις ερμηνείες τους στη Β' στήλη. Μια λέξη στη στήλη Β' περισσεύει.

	Α' στήλη		Β' στήλη
1	εδώδιμος	α	θρήνος
2	επώδυνος	β	αποχή
3	οδυρμός	γ	μη λήψη τροφής
4	νηστεία	δ	βρώσιμος
5	αφαγία	ε	αφάγωτος
		στ	οδυνηρός

1.		2.		3.		4.		5.	

Σημείωση: Το ρ. έσθίω και το έφαγον έχουν διαφορετικές ρίζες.

Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

I. Ημιφωνόληκτα ουσιαστικά Γ' κλίσης (Γ.Α.Ε. σ. 74-81, §§ 125-132, σ. 83, § 136-138)

1. Να ταξινομήσετε τα ουσιαστικά που ακολουθούν στον πιο κάτω πίνακα, προσέχοντας τον χαρακτήρα του θέματός τους (μπορείτε να τον εντοπίσετε, αν από τη γενική ενικού αφαιρέσετε την κατάληξη -ος).

ὁ Ἕλληγ (Ἕλληγος), ὁ ἀστήρ (ἀστέρος), ὁ ποιμήγ (ποιμέγος), ὁ ἠγεμῶγ (ἠγεμόγος), ἡ ἀκτίς (ἀκτίγος), ὁ χειμῶγ (χειμῶγος), ὁ γείτων (γείτογος), ὁ κλητήρ (κλητήγος), τὸ γένος (γένεσος > γένεος > γένουγ), τὸ βέλος (βέλεσος > βέλεος > βέλουγ), ὁ ῥήτωρ (ῥήτογος), ὁ αἰῶγ (αἰῶγος), ὁ λιμήγ (λιμέγος), ὁ Τιτᾶγ (Τιτᾶγος), τὸ ἔθνος (ἔθνεσος > ἔθνεος > ἔθνουγ).

Ενρινόληκτα (χαρακτήρας ν)	Υγρόληκτα (χαρακτήρας λ, ρ)	Σιγμόληκτα (χαρακτήρας σ)

2. Στον πίνακα που ακολουθεί να συμπληρώσετε τα κενά με τα σιγμόληκτα ουσιαστικά της Γ' κλίσης (Γ.Α.Ε. σ. 83, § 136).

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
ΟΝ.	τὸ	βέλος	ἔδαφος	ἔθνος
ΓΕΝ.	τοῦ			
ΔΟΤ.	τῷ			
ΑΙΤ.	τὸ			
ΚΛΗΤ.	ὦ			
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
ΟΝ.	τὰ	βέλη		
ΓΕΝ.	τῶγ			ἔθνῶγ
ΔΟΤ.	τοιγς		ἑδάφεσι(γ)	
ΑΙΤ.	τὰ			
ΚΛΗΤ.	ὦ			

☞ Παρατηρούμε ότι:

Τα σιγμόληκτα ουσιαστικά, π.χ. τὸ βέλος, τὸ ἔδαφος, τὸ ἔθνος αποβάλλουν τον θεματικό χαρακτήρα σ, όταν βρεθεί ανάμεσα σε δύο φωνήεντα: βελεσ-/γεν. εν. βελεσ-ος > βέλεος > βέλους. Τα δύο φωνήεντα συναιρούνται, δηλ. ενώνονται.

3. Να συμπληρώσετε τον πίνακα που ακολουθεί, με τη βοήθεια της Γραμματικής της Αρχαίας Ελληνικής (σ. 77-78, § 129).

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
ΟΝ.	ὁ	πατήρ	ἄνθρωπος	ἡ	μήτηρ
ΓΕΝ.	τοῦ	πατρὸς	ἀνδρὸς	τῆς	
ΔΟΤ.	τῷ	πατρὶ		τῇ	
ΑΙΤ.	τόν	πατέρα		τήν	
ΚΛΗΤ.	ὦ	πάτερ		ὦ	
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
ΟΝ.	οἱ	πατέρες		αἱ	μητέρες
ΓΕΝ.	τῶν	πατέρων		τῶν	
ΔΟΤ.	τοῖς	πατέρας		ταῖς	
ΑΙΤ.	τούς	πατέρας		τάς	
ΚΛΗΤ.	ὦ	πατέρες		ὦ	

☞ Παρατηρούμε ότι:

Τα ουσιαστικά, τα οποία συγκόπτουν, δηλαδή αποβάλλουν το -ε- του θέματος σε ορισμένες πτώσεις, π.χ. πατέρος > πατρός, ονομάζονται συγκοπτόμενα. Συγκοπτόμενα είναι, επίσης, τα ονόματα ἡ θυγάτηρ, ἡ γαστήρ, ἡ Δημήτηρ.

4. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο του ουσιαστικού που σας δίνεται στην παρένθεση.

(α) Δί' εὐχῶν τῶν ἀγίων (πατήρ) ἡμῶν.

(β) Ἐγὼ τιμῶ σε, ὦ (μήτηρ).

(γ) Ὡ σῶφρον (ἄνθρωπος), δεῖξόν μοι τὸ ὀρθόν.

(δ) Οἱ (πατήρ) καὶ αἱ (μήτηρ) τοὺς υἱοὺς εἰς τὰ διδασκαλεῖα πέμπουσι.

(ε) (ἄνθρωπος) ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος.

5. Να ανατρέξετε στο κείμενο Α', να εντοπίσετε τα ημιφωνόληκτα και αφωνόληκτα ουσιαστικά της Γ' κλίσης και να τα μεταφέρετε στην ίδια πτώση στον αντίθετο αριθμό.

.....
.....
.....
.....

6. Να μεταφέρετε τους πιο κάτω τύπους στον αντίθετο αριθμό, χωρίς να αλλάξετε την πτώση τους.

ὁ νιπτῆρ		τὴν ἀηδόνα	
τῶ πυρῆνι		ἡ χεῖρ	
τοῦ κοσμήτορος		τοῖς βέλεσι	
τοῖς κώδωσι		οἱ μῆνες	

7. Να συμπληρώσετε τα κενά στις πιο κάτω προτάσεις.

- α. Οἱ ἀρχαῖοι ἐνόμιζον τοὺς (ἀστῆρ) θεοὺς εἶναι.
β. Φθείρουσι (ἦθος, αιτ. πληθ.) χρηστὰ ὀμιλῖαι κακαί.
γ. Ἦν ποτε χρόνος, ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ (γένος, ονομαστ. πληθ.) οὐκ ἦσαν.

II. Μετοχή Ενεστώτα, Μέλλοντα και Αορίστου βαρύτονων ρημάτων ενεργητικής και μέσης φωνής (Γ.Α.Ε., σ. 165 και 169)

Στη Νέα Ελληνική Γλώσσα χρησιμοποιούνται μετοχές της Αρχαίας Ελληνικής.

☞ Να αποδώσετε τη σημασία των μετοχών στα πιο κάτω παραδείγματα.

- ❖ Η παιδεία αποκτά προέχουσα σημασία.
- ❖ Απαστρόπτουσα καθαριότητα.
- ❖ Εφημερεύων γιατρός.
- ❖ Οι διδάσκοντες έδειξαν υπερβάλλοντα ζήλο.
- ❖ Τα καλά και συμφέροντα.
- ❖ Τρέχουσα τιμή.
- ❖ Εξαιρούνται οι παρόντες.

❖ **Μετοχή ενεργητικής φωνής (Γ.Α.Ε., σ. 114, § 185- 186, σ. 165, § 276)**

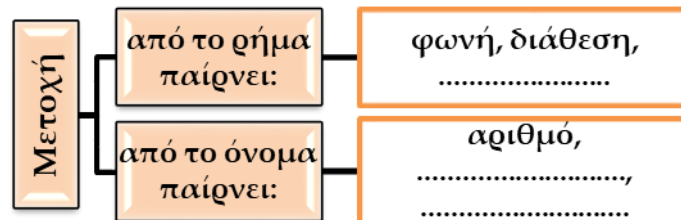
Σε αντίθεση με τη μετοχή ενεργητικής φωνής στα Νέα Ελληνικά, που είναι άκλιτη (-οντας), η αντίστοιχη μετοχή στα Αρχαία Ελληνικά ανήκει στα κλιτά μέρη του λόγου. Οι τύποι *γηράσας* και *συλλαμβάνων* του κειμένου Α' είναι τύποι μετοχών ενεργητικής φωνής.

- ✚ Να γράψετε τις πιο πάνω μετοχές μαζί με τις λέξεις που συνοδεύουν στο κείμενο.

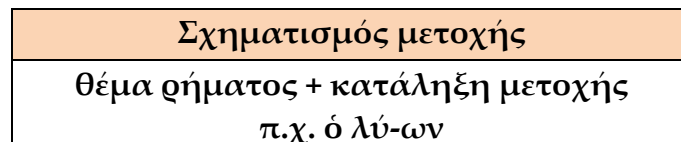
.....

Τι παρατηρείτε;

1. (α) Να συμπληρώσετε το διάγραμμα:

(β) Ας παρατηρήσουμε πώς σχηματίζεται η μετοχή στα Αρχαία Ελληνικά:

(γ) Να συμπληρώσετε τον πίνακα που ακολουθεί με τις καταλήξεις της μετοχής ε.φ.:

Χρόνοι	Καταλήξεις μετοχής	Παραδείγματα
Ενεστώτας	-ων	ό λύ.....
	-ουσα	ή λύ.....
	-ον	τό λῦ.....
Μέλλοντας	-σων	ό λύ.....
	-σουσα	ή λύ.....
	-σον	τό λῦ.....
Αόριστος	-σας	ό λύ.....
	-σασα	ή λύ.....
	-σαν	τό λῦ.....

2. Με βάση τις καταλήξεις της μετοχής του Ενεστώτα, να σχηματίσετε τη μετοχή του Ενεστώτα των πιο κάτω ρημάτων και στα τρία γένη:

Ρήματα	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
πιστεύω			
πράττω			
πέμπω			
διώκω			

3. Να σχηματίσετε τις μετοχές Μέλλοντα των πιο κάτω ρημάτων.

Ρήματα	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
θύω			
κόπτω			
γράφω			
φυλάττω			

4. Να σχηματίσετε τις μετοχές Αορίστου των πιο κάτω ρημάτων.

Ρήματα	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
κελεύω			
κλέπτω			
κηρύττω			
πείθω			

❖ **Μετοχή μέσης φωνής (Γ.Α.Ε., σ. 169, § 278)**

Οι τύποι *δυνάμενος, τὰ παραγενόμενα, παραγενομένη* του κειμένου Α' είναι τύποι της μετοχής μέσης φωνής.

1. Να σχηματίσετε τις μετοχές Μέλλοντα και Αορίστου μέσης φωνής με βάση τις μέχρι τώρα γνώσεις σας σχετικά με τον σχηματισμό του Μέλλοντα και του Αορίστου των αφωνολήκτων ρημάτων.

Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος
-όμενος, -η, -ον	-σόμενος, -η, -ον (-σ-, -ξ-, -ψ-)	-σάμενος, -η, -ον (-σ-, -ξ-, -ψ-)
ό λυ-όμενος	ό λυ...όμενος	ό λυ.....άμενος
ό ταπτόμενος	ό τα...όμενος	ό τα.....άμενος
ό γραφόμενος	ό γρα...όμενος	ό γρα.....άμενος
ό πειθόμενος	ό πει...όμενος	ό πει...άμενος

Παρατηρούμε ότι:

ω Όπως και στην ενεργητική φωνή, η μετοχή του Αορίστου δεν έχει

ω Το αρσενικό και το ουδέτερο γένος των μετοχών όλων των χρόνων στη μέση φωνή κλίνονται σύμφωνα με τα αρσενικά και ουδέτερα της Β' κλίσης, ενώ το θηλυκό σύμφωνα με τα θηλυκά της Α' κλίσης.

2. Να επιλέξετε τον ορθό τύπο.

ω Ποια λέξη είναι μετοχή;

(α) (i) πράττεσθαι	(γ) (i) κρουσαμένη	(ε) (i) τάττομαι
(ii) πραττόμενος	(ii) κρούπτεσθαι	(ii) τάττεσθαι
(iii) ἐπραξάμην	(iii) κρούσεται	(iii) ταττόμενος
(β) (i) πεισάμενος	(δ). (i) ἦν	(στ) (i) γράφεσθαι
(ii) πείθομαι	(ii) εἶναι	(ii) γραψάμενος
(iii) πείθεσθαι	(iii) λύομενος	(iii) γέγραμμαι

III. Μετοχή Ενεστώτα και Μέλλοντα του ρήματος εἰμί (Γ.Α.Ε., σ. 163)

1. (α) Να παρατηρήσετε τους υπογραμμισμένους τύπους της μετοχής Ενεστώτα του ρ. εἰμί.

- (i) Πολλοὶ ὄντες εὐγενεῖς εἰσι κακοί.
(ii) Ὁ Ἡρακλῆς τέθνηκε Διὸς υἱὸς ὦν.
(iii) Παιδίον ὄν ἐγίγνωσκε τῆς ὀργῆς κρατεῖν.
(iv) Ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ φαίνεται ἀθάνατος οὔσα.

Μετοχή Ενεστώτα ρ. εἰμί:
ὁ ὦν
ἡ οὔσα
τὸ ὄν

(β) Να γράψετε δύο (2) περιπτώσεις στα Νέα Ελληνικά, στις οποίες χρησιμοποιούνται τύποι της μετοχής του ρ. εἰμί, όπως το παράδειγμα. π.χ. Δημιούργησε θέμα εκ του μη ὄντος.

.....

.....

2. Να παρατηρήσετε τους υπογραμμισμένους τύπους της μετοχής Μέλλοντα του ρ. εἰμί.

- (α) Ὁ ὦν καὶ ὁ ἐσόμενος.
(β) Ἐγίγνωσκε τὴν εἰσβολὴν ἐσομένην.
(γ) Ἐλπίζομέν τι ἀγαθὸν ἐσόμενον ἢ κακὸν μὴ ἐσόμενον.

Μετοχή Μέλλοντα ρ. εἰμί:
ὁ ἐσόμενος
ἡ ἐσομένη
τὸ ἐσόμενον

3. Να συμπληρώσετε τα κενά, επιλέγοντας τον ορθό τύπο της μετοχής του ρ. *είμι*.

(α) Συμβουλεύω σοι καίπερ νεώτερος (*είμι*, μτχ. Ενεστώτα).

i) ὦν ii) ἐσόμενος iii) ὄντες

(β) Εὐγενής (*είμι*, μτχ. Ενεστώτα) ἀγενῶς λέγεις.

i) ὄντα ii) ἐσόμενος iii) ὦν

(γ) Τὰ οὐκ (*είμι*, μτχ. Ενεστώτα) σὰ μὴ χάριζε.

i) ὄντα ii) ἐσόμενοι iii) ὄντες

IV. Κλίση της μετοχής ενεργητικής φωνής (Γ.Α.Ε., σ. 114)

1. Στο κείμενο Α' συναντήσαμε τους τύπους *γηράσας* και *συλλαμβάνων*.

Να αναγνωρίσετε γραμματικά τον τύπο *συλλαμβάνων*, σύμφωνα με το πιο κάτω παράδειγμα:

γηράσας: ονομαστική ενικού αρσενικού γένους μετοχής Αορίστου ενεργητικής φωνής του ρήματος *γηράσκω*.

συλλαμβάνων:

2. Μέχρι τώρα μάθαμε τις *καταλήξεις* της μετοχής του Ενεστώτα, Μέλλοντα και Αορίστου της ενεργητικής φωνής. Με βάση τις μέχρι τώρα γνώσεις σας, να συμπληρώσετε τις καταλήξεις της μετοχής ενεργητικής φωνής στον πιο κάτω πίνακα.

Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος
ὁ λύ.....	ὁ λύ.....	ὁ λύ.....
ἡ λύ.....	ἡ λύ.....	ἡ λύ.....
ὁ λύ.....	τὸ λύ.....	τὸ λύ.....

Οι μετοχές αρσενικού και ουδέτερου γένους όλων των χρόνων της ενεργητικής φωνής κλίνονται όπως τα ουσιαστικά της Γ' κλίσης, ενώ η μετοχή του θηλυκού γένους όλων των χρόνων κλίνεται όπως τα θηλυκά ουσιαστικά της Α' κλίσης.

3. Με τη βοήθεια της Γραμματικής να συμπληρώσετε τα κενά της κλίσης της μετοχής στον *Ενεστώτα* στον πιο κάτω πίνακα:

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ			
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Πτώσεις	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
ονομαστική	ὁ λύων	ἡ λύουσα	τὸ λῦον
γενική	τοῦ λύ.....	τῆς λυούσης	τοῦ λύντος
δοτική	τῷ λύοντι	τῇ λυ.....	τῷ λύ.....
αιτιατική	τὸν λύ.....	τὴν λύουσαν	τὸ λῦον
κλητική	ᾧ λύων	ᾧ λύουσα	ᾧ λῦ.....
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Πτώσεις	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
ονομαστική	οἱ λύ.....	αἱ λύ.....	τὰ λύνοντα
γενική	τῶν λύνοντων	τῶν λυουσῶν	τῶν λυ.....
δοτική	τοῖς λύ.....	ταῖς λυ.....	τοῖς λύουσι
αιτιατική	τούς λύνοντας	τάς λυούσας	τὰ λύ.....
κλητική	ᾧ λύνοντες	ᾧ λύουσαι	ᾧ λύνοντα

4. Κατά τον ίδιο τρόπο κλίνεται και η μετοχή του ρήματος *εἰμί*, ὁ ᾧν, ἡ οὔσα, τὸ ὄν. Αφού συμπληρώσετε τον πιο κάτω πίνακα, να ανατρέξετε στη Γραμματική σας, για να επαληθεύσετε την άσκηση.

Μετοχή του ρ. <i>εἰμί</i>			
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Πτώσεις	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
ονομαστική	ὁ ᾧν	ἡ οὔσα	τὸ ὄν
γενική	τοῦ	τῆς οὔσης	τοῦ ὄντος
δοτική	τῷ ὄντι	τῇ οὔσ.....	τῷ
αιτιατική	τὸν	τὴν οὔσαν	τὸ
κλητική	ᾧ ᾧν	ᾧ οὔσα	ᾧ ὄν
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Πτώσεις	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
ονομαστική	οἱ	αἱ οὔσαι	τὰ ὄντα
γενική	τῶν ὄντων	τῶν	τῶν
δοτική	τοῖς	ταῖς οὔσαις	τοῖς οὔσι
αιτιατική	τούς ὄντας	τάς οὔσας	τὰ
κλητική	ᾧ	ᾧ	ᾧ ὄντα

5. Να συμπληρώσετε τα κενά της κλίσης της μετοχής στον **Μέλλοντα** στον πιο κάτω πίνακα:

ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ			
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Πτώσεις	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
ονομαστική	ὁ λύσων	ἡ λύσουσα	τὸ λῦσον
γενική	τοῦ λύσ.....	τῆς λυσούσης	τοῦ λύσοντος
δοτική	τῶ λύσοντι	τῇ λυσ.....	τῶ λύσ.....
αιτιατική	τὸν λύσ.....	τὴν λύσουσαν	τὸ λῦσον
κλητική	ῶ λύσων	ῶ λύσουσα	ῶ λῦσ.....
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Πτώσεις	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
ονομαστική	οἱ λύσ.....	αἱ λύσ.....	τὰ λύσοντα
γενική	τῶν λυσόντων	τῶν λυσουσῶν	τῶν λυσ.....
δοτική	τοῖς λύσ.....	ταῖς λυσ.....	τοῖς λύσουσι
αιτιατική	τούς λύσοντας	τάς λυσούσας	τὰ λύσ.....
κλητική	ῶ λύσοντες	ῶ λύσουσαι	ῶ λύσοντα

4. Να συμπληρώσετε τα κενά της κλίσης της μετοχής στον **Αόριστο** στον πιο κάτω πίνακα:

ΑΟΡΙΣΤΟΣ			
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Πτώσεις	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
ονομαστική	ὁ λύσας	ἡ λύσασα	τὸ λῦσαν
γενική	τοῦ λύ.....	τῆς λυ.....	τοῦ λύσαντος
δοτική	τῶ λύσαντι	τῇ λυσάση	τῶ λύ.....
αιτιατική	τὸν λύ.....	τὴν λύ.....	τὸ λῦσαν
κλητική	ῶ λύσας	ῶ λύσασα	ῶ λῦ.....
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Πτώσεις	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
ονομαστική	οἱ λύ.....	αἱ λύ.....	τὰ λύσαντα
γενική	τῶν λυσάντων	τῶν λυσασῶν	τῶν λυ.....
δοτική	τοῖς λύ.....	ταῖς λυ.....	τοῖς λύσασι
αιτιατική	τούς λύσαντας	τάς λυσάσας	τὰ λύ.....
κλητική	ῶ λύσαντες	ῶ λύσασαι	ῶ λύσαντα

5. Να γράψετε τις πιο κάτω μετοχές στη γενική ενικού στον ίδιο χρόνο.

- α) ὁ πείθων β) ὁ πείσας
γ) ὁ φυλάξας δ) ὁ ἐλπίσων
ε) τὸ λέξον στ) ὁ πιστεύων

6. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον ορθό τύπο της μετοχής που ζητείται στην παρένθεση.

- (α) Οὗτος ἄρξεται ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς (λέγω, μτχ. Ενεστώτα, ονομ. ενικ.).
(β) Ἦλθες (ἰκετεύω, μτχ. Μέλλοντα, ονομ. ενικού) ἡμᾶς.
(γ) (στρατεύω, μτχ. Αορίστου, ονομ. πληθ.) ἴσως νικήσετε.
(δ) Τοῦτο (λέγω, μτχ. Μέλλοντα, ονομ. ενικού) ἔρχομαι.
(ε) Φιλάργυρος διαθήκας (γράφω, μτχ. Αορίστου, ονομ. ενικ.) ἑαυτὸν κληρονόμον ἔταξεν!

Δ. ΚΕΙΜΕΝΟ Β': Κενοδοξία και απογοήτευση

Εισαγωγικό κείμενο

Πρωταγωνιστής στο κείμενο αυτό του Αισώπου είναι ο Ερμής, ο οποίος φαίνεται να θεωρεί τον εαυτό του ανώτερο και από τον Δία.

Ἐρμῆς βουλόμενος γνῶναι ἐν τίνι παρὰ ἀνθρώποις ἐστίν, ἀφομοιωθεὶς ἀνθρώπῳ ἦκεν εἰς ἀγαλματοποιῶν ἔργαστήριον. Θεασάμενος Διὸς ἀγαλμα ἐπυνθάνετο πόσου. Εἰπόντος δὲ τοῦ ἀγαλματοποιῶν ὅτι δραχμῆς, γελάσας ἠρώτα τὸ τῆς Ἥρας πόσου. Ἐκεῖνος δ' εἶπεν αὐτῷ ἔτι μείζονος. Θεασάμενος δ' ὁ Ἐρμῆς καὶ ἑαυτοῦ ἀγαλμα ὑπέλαβεν ὅτι αὐτόν, ἐπειδὴ καὶ ἄγγελός ἐστι καὶ ἐπικερδῆς, περὶ πολλοῦ ποιοῦνται οἱ ἄνθρωποι. Διόπερ ἐπυνθάνετο ὁ Ἐρμῆς πόσου, καὶ ὁ ἀγαλματογλύφος ἔφη, «Ἄλλ' ἐὰν τούτους ἀγοράσῃς, τούτῳ σοι προσθήκη δώσω».

Αισώπου Μύθοι

Λεξιλόγιο

βούλομαι γνῶναι	θέλω να γνωρίσω
ἀφομοιωθεὶς < ρ. ἀφομοιοῦμαι	αφού μεταμορφώθηκε
ἐπυνθάνετο πόσου < ρ. πυνθάνομαι	ρώτησε πόσο κάνει
ἔτι μείζονος	ἀκόμα μεγαλύτερη τιμή
ὑπέλαβεν < ρ. ὑπολαμβάνω	υπέθεσε
περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι	εκτιμῶ πολύ
προσθήκη	δῶρο

Νοηματικές ενότητες του κειμένου

Ερμῆς	
βουλόμενος γνῶναι	μτχ φρ(επιρ)
ἐν τίνι παρὰ ἀνθρώποις ἐστίν,	ἐν τίνι(πλ.ερ)-πρότ
ἀφομοιωθεὶς ἀνθρώπῳ	μτχ φρ(επιρ)
<u>ἦκεν</u> εἰς ἀγαλμοποιοῦ ἐργαστήριον.	α-πρότ
Θεασάμενος Διὸς ἄγαλμα	μτχ φρ(επιρ)
<u>ἐπυνθάνετο</u> πόσου.	α-πρότ
Εἰπόντος δὲ τοῦ ἀγαλματοποιοῦ	μτχ φρ(επιρ)
ὅτι δραχμῆς,	ὅτι(εἰδ)-πρότ
γελάσας	μτχ φρ(επιρ)
<u>ἦρώτα</u> τὸ τῆς Ἥρας πόσου.	α-πρότ
Ἐκεῖνος δ' <u>εἶπεν</u> αὐτῷ ἔτι μείζονος.	α-πρότ
Θεασάμενος δ' ὁ Ερμῆς καὶ ἑαυτοῦ ἄγαλμα	
<u>ὑπέλαβεν</u>	α-πρότ
ὅτι	
ἐπειδὴ καὶ ἄγγελός ἐστι καὶ ἐπικερδῆς,	ἐπειδὴ(αιτ)-πρότ
περὶ πολλοῦ ποιοῦνται οἱ ἄνθρωποι.	ὅτι(εἰδ)-πρότ
Διόπερ <u>ἐπυνθάνετο</u> ὁ Ερμῆς πόσου,	α-πρότ
καὶ ὁ ἀγαλματογλύφος <u>ἔφη</u>	α-πρότ
«Ἄλλ' ἐὰν τούτους ἀγοράσης,	ἐάν(υποθ)-πρότ
τοῦτόν σοι προσθήκη <u>δώσω</u> ».	α-πρότ(απόδ)

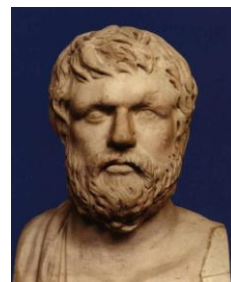
Ερωτήσεις κατανόησης

1. Ποια εντύπωση είχε αρχικά ο Ερμής για τον εαυτό του και τι συνειδητοποίησε στο τέλος;
2. Ποιον τύπο ανθρώπου, κατά τη γνώμη σας, αντιπροσωπεύει ο θεός Ερμής στο κείμενο; Υπάρχουν τέτοιοι άνθρωποι στις μέρες μας;

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ: Άγαν χαλεπή νόσος
(Προαιρετική επεξεργασία)

Εισαγωγικό σημείωμα:

Η συζήτηση στο Συμπόσιο του Ξενοφώντα έχει φθάσει στο θέμα του πλούτου. Ένας από τους συνομιλητές, ο Αντισθένης, αν και φτωχός, δεν επιθυμεί να πλουτίσει. Ο Σωκράτης απορεί για τη στάση του κι εκείνος λύνει την απορία του, λέγοντας τα εξής:

Νομίζω, ὦ ἄνδρες, τοὺς ἀνθρώπους οὐκ ἐν τῷ οἴκῳ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πενίαν ἔχειν ἀλλ' ἐν ταῖς ψυχαῖς. Ὅρῳ γὰρ πολλοὺς μὲν ἰδιώτας, οἱ πάνυ πολλὰ ἔχοντες χρήματα οὕτω πένεσθαι ἡγοῦνται ὥστε πάντα μὲν πόνον, πάντα δὲ κίνδυνον ὑποδύονται, ἐφ' ᾧ πλείω κτήσονται, οἶδα δὲ καὶ ἀδελφούς, οἱ τὰ ἴσα λαχόντες ὁ μὲν αὐτῶν τάρκοῦντα ἔχει καὶ περιττεύοντα τῆς δαπάνης, ὁ δὲ τοῦ παντὸς ἐνδεΐται· αἰσθάνομαι δὲ καὶ τυράννους τινάς, οἱ οὕτω πεινῶσι χρημάτων ὥστε ποιῶσι πολὺ δεινότερα τῶν ἀπορωτάτων· δι' ἐνδειαν μὲν γὰρ δήπου οἱ μὲν κλέπτουσιν, οἱ δὲ τοιχωρυχοῦσιν, οἱ δὲ ἀνδραποδίζονται· τύραννοι δ' εἰσὶ τινες οἱ ὅλους μὲν οἴκους ἀναιροῦσιν, ἀθρόους δ' ἀποκτείνουσι, πολλάκις δὲ καὶ ὅλας πόλεις χρημάτων ἕνεκα ἐξανδραποδίζονται. Τούτους μὲν οὖν ἔγωγε καὶ πάνυ οἰκτίρω τῆς ἄγαν χαλεπῆς νόσου. Ὅμοια γὰρ μοι δοκοῦσι πάσχειν ὥσπερ εἴ τις πολλὰ ἔχοι καὶ πολλὰ ἐσθίων μηδέποτε ἐμπίμπλαιτο.

Ξενοφώντος Συμπόσιον IV, 34-37

Λεξιλόγιο:

πενία	η φτώχεια
ιδιώτας < ιδιώτης	πολίτες
πάνυ	πάρα πολύ
ὑποδύονται < ρ. ὑποδύομαι	υποβάλλονται
τὰ ἴσα λαχόντες < τὸ ἴσον λαγχάνω	ενώ κληρονόμησαν ἴσα μερίδια
ἐνδεΐται < ρ. ἐνδέομαι (+γεν.)	ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ κάτι
αἰσθάνομαι	ακούω, μαθαίνω
τοιχωρυχοῦσι < ρ. τοιχωρυχέω-ῶ	γίνονται/εἶναι διαρρήκτες
ἀνδραποδίζονται < ρ. ἀνδραποδίζομαι	υποδουλώνονται
ἀναιροῦσιν < ρ. ἀναιρέω-ἀναιρῶ	καταστρέφουν

ἄθροους < ἄθροος

ἀποκτείνω

ἔξανδραποδίζονται

< ρ. ἔξανδραποδίζομαι

οἰκτίρω

ἄγαν χαλεπῆς < χαλεπή

ἔσθίων < ρ. ἔσθίω

ἐμπίμπλαιτο < ρ. ἐμπίμπλαμαι

ομαδικά

σκοτώνω

οδηγούν στη σκλαβιά

λυπάμαι

πολύ βαριά

παρόλο που τρώει

χορταίνει

Να συνεργαστείτε με τον/τη διπλανό/ή σας και να αποδώσετε το κείμενο στα Νέα Ελληνικά, αξιοποιώντας τις νοηματικές ενότητες, όπως σας δίνονται πιο κάτω. Στο πλάι δίνονται κάποιες πληροφορίες, τις οποίες είναι καλό να προσέξετε. Επεξήγηση των συντομογραφιών θα βρείτε στο Παράρτημα Β', στο τέλος του τευχιδίου.

Νοηματικές ενότητες του κειμένου:

<u>Νομίζω</u> ,	ὦ ἄνδρες,	α-πρότ
τοὺς ἀνθρώπους οὐκ ἐν τῷ οἴκῳ	τὸν πλοῦτον	
	καὶ	
	τὴν πενίαν ἔχειν	
	ἀλλ'	
	ἐν ταῖς ψυχαῖς.	
<u>Ὅρῳ</u> γὰρ πολλοὺς μὲν ιδιώτας,		α-πρότ
οἱ		οἱ(ἀναφ)-πρότ
πάνυ πολλὰ ἔχοντες χρήματα		μτχ φρ(επιρ)
οὕτω πένεσθαι ἡγούνται,		
ὥστε πάντα μὲν πόνον,		ὥστε(συμπ)-πρότ
πάντα δὲ κίνδυνον ὑποδύονται,		
ἐφ' ᾧ πλείω κτήσονται,		ἐφ' ᾧ(τελ)-πρότ
<u>οἶδα</u> δὲ καὶ ἀδελφούς,		α-πρότ
οἱ		οἱ(ἀναφ)-πρότ
τὰ ἴσα λαχόντες		μτχ φρ(επιρ)
ὁ μὲν αὐτῶν τάρκοῦντα ἔχει		μτχ φρ(επιθ)
καὶ		
περιττεύοντα τῆς δαπάνης,		μτχ φρ(επιθ)
ὁ δὲ τοῦ παντὸς ἐνδεΐται·		
<u>αἰσθάνομαι</u> δὲ καὶ τυράννους τινάς,		α-πρότ
οἱ οὕτω πεινῶσι χρημάτων,		οἱ(ἀναφ)-πρότ
ὥστε ποιῶσι πολὺ δεινότερα τῶν ἀπορωτάτων·		ὥστε(συμπ)-πρότ
δι' ἔνδειαν μὲν γὰρ δήπου οἱ μὲν κλέπτουσιν,		α-πρότ
οἱ δὲ τοιχωρυχοῦσιν,		α-πρότ
οἱ δὲ ἀνδραποδίζονται·		α-πρότ

τύραννοι δ' <u>εἰσί</u> τινες οἱ ὄλους μὲν οἴκους ἀναιροῦσιν, ἀθρόους δ' ἀποκτείνουσι, πολλάκις δὲ καὶ ὅλας πόλεις χρημάτων ἔνεκα ἐξανδραποδίζονται.	α-πρότ οἰ(αναφ)-πρότ οἰ(αναφ)-πρότ οἰ(αναφ)-πρότ
Τούτους μὲν οὖν ἔγωγε καὶ πάνν <u>οἰκτίρω</u> τῆς ἄγαν χαλεπῆς νόσου.	α-πρότ
Ὅμοια γάρ μοι <u>δοκοῦσι</u> πάσχειν ὥσπερ εἶ τις πολλὰ ἔχει καὶ πολλὰ ἐσθίων μηδέποτε ἐπίμπλαιτο.	α-πρότ ὥσπερ(αναφ)-πρότ μτχ φρ(επιρ)

Κατανόηση κειμένου

1. Πού βρίσκεται ο πλούτος και η φτώχεια των ανθρώπων, σύμφωνα με τον Αντισθένη;
2. Σε ποια νόσο της ψυχῆς αναφέρεται το κείμενο Α' και πού μπορεί να οδηγήσει τον άνθρωπο;

Ασκήσεις κατανόησης και μετάφρασης

1. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α' με τη σημασία τους στη στήλη Β'. Μια λέξη στη στήλη Β' περισσεύει.

	Α'		Β'
α.	οἷ	1.	κάποιους
β.	ἔχοντες	2.	ἐξ αἰτίας τῆς ἀνάγκης
γ.	αὐτῶν	3.	οἱ ὁποῖοι
δ.	τινάς	4.	ἀπό αὐτοῦς
ε.	δι' ἔνδειαν	5.	ποίους
		6.	ἀν καὶ ἔχουν

α.		β.		γ.		δ.		ε.	

2. Να επιλέξετε την κατάλληλη μετάφραση για τις πιο κάτω λέξεις/φράσεις:

- α) τοὺς ἀνθρώπους οὐκ ἐν τῷ οἴκῳ τὴν πενίαν ἔχειν
- i. δεν ἔχει τους ανθρώπους και τη φτώχεια στο σπίτι
 - ii. η φτώχεια των ανθρώπων δεν είναι στο σπίτι
 - iii. οἱ ἄνθρωποι δεν ἔχουν τη φτώχεια στο σπίτι
- β) τοῦ παντὸς ἐνδείται
- i. φορὰ το καθετί
 - ii. χρειάζεται το καθετί
 - iii. πάντα χρειάζεται

γ) οίδα

- i. είδα
- ii. θεώρησα
- iii. γνωρίζω

Β. ΛΕΞΕΩΝ... ΤΑΞΙΔΙ

Είναι σημαντικό να θυμηθούμε να χρησιμοποιούμε λεξικά, και μάλιστα μόνον επιστημονικά λεξικά. Δύο αξιόπιστα λεξικά για τα Αρχαία και τα Νέα Ελληνικά βρίσκονται σε ψηφιακή μορφή στην «Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα» (www.greek-language.gr) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας:

- **Για τα Νέα Ελληνικά:** «Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής Γλώσσας», του Ιδρύματος Μ. Τριανταφυλλίδη, ψηφιοποιημένο από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας
- **Για τα Αρχαία Ελληνικά:** «Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής» των Η. Liddell & R. Scott (μεταφρασμένο στα Νέα Ελληνικά), και αναθεωρημένο και ψηφιοποιημένο από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

❖ οίδα (ρίζα ειδ-, ιδ-, οιδ-)

1. Να γράψετε απλές και σύνθετες λέξεις από τη ρίζα του ρ. οίδα, που σημαίνει γνωρίζω.

Απλές	Σύνθετες

2. Να συμπληρώσετε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις με τη σωστή λέξη από το πλαίσιο στον κατάλληλο τύπο. Μια λέξη περισσεύει.

ιδεώδης, ευσυνειδησία, συνειδητοποιώ, είδηση, ιδανικός, ειδησεογραφικός, ωσειδής, εξιστορώ

- α) Όταν το σφάλμα μου, ζήτησα συγγνώμη.
- β) Την του ναυαγίου μετέδωσαν όλα τα διεθνή πρακτορεία.
- γ) Στην ταυτότητά μου γράφει ότι το σχήμα του προσώπου μου είναι
- δ) Η ώρα του δειλινού είναι για περίπατο.
- ε) Η αυτού του ανθρώπου είναι υποδειγματική.
- στ) Όταν επιτέλους επέστρεψε από το ταξίδι του, μας λεπτομερώς την περιπέτειά του.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ: Το πάθημα του κομπογιαννίτη γιατρού (Προαιρετική επεξεργασία)

Εισαγωγικό σημείωμα:

Στον παρακάτω μύθο, ο Αίσωπος παρουσιάζει την προσωπικότητα ενός γιατρού, ο οποίος δεν ήταν μόνο άσχετος και ανίκανος να ασκεί το επάγγελμά του, αλλά έδειχνε και απόλυτη βεβαιότητα στις γνωματεύσεις του.

Ἰατρὸς ἦν ἄτεχνος. Οὗτος ἀρρώστῳ παρακολουθῶν, πάντων ἰατρῶν λεγόντων αὐτὸν μὴ κινδυνεύειν, ἀλλὰ χρονίσειν ἐν τῇ νόσῳ, οὗτος μόνος ἔφη αὐτῷ πάντα τὰ αὐτοῦ ἐτοιμάσαι, «τὴν αὖριον γὰρ οὐχ ὑπερβήση». Ταῦτα εἰπὼν ὑπεχώρησε. Μετὰ χρόνον δέ τινα ἀναστὰς ὁ νοσῶν προῆλθεν, ὠχρὸς καὶ μόλις βαίνων. Ὁ δὲ ἰατρὸς συναντήσας αὐτῷ, «Χαῖρε», ἔφη, «πῶς ἔχουσιν οἱ κάτω»; Κἀκεῖνος εἶπεν, «Ἡρεμοῦσι πίνοντες τὸ τῆς Λήθης ὕδωρ. Πρὸ ὀλίγου δὲ ὁ Θάνατος καὶ ὁ Ἄδης δεινῶς ἠπειλοῦν τοὺς ἰατροὺς πάντας ὅτι τοὺς νοσοῦντας οὐκ ἐῷσιν ἀποθνήσκειν καὶ κατέγραφον πάντας. Ἐμελλον δὲ καὶ σὲ γράψαι, ἀλλ' ἐγὼ προσπεσὼν ἐξωμοσάμην αὐτοῖς μὴ ἀληθῆ ἰατρὸν εἶναί σε, ἀλλὰ μάτην διεβλήθης».

Αἰσώπου Μῦθοι

Λεξιλόγιο

ἀναστὰς	αφού σηκώθηκε
προῆλθεν	βγήκε έξω
οἱ κάτω	οι νεκροί
δεινῶς	φοβερά
ἐῷσιν (ρ. ἐῷ)	αφήνουν
ἐξωμοσάμην (ρ. ἐξόμνημι)	αρνήθηκα με όρκο
μάτην	μάταια, άδικα
διεβλήθης (ρ. διαβάλλομαι)	συκοφαντήθηκες

Νοηματικές ενότητες του κειμένου

Να συνεργαστείτε με τον/τη διπλανό/ή σας και να αποδώσετε το κείμενο στα Νέα Ελληνικά, αξιοποιώντας τις νοηματικές ενότητες, όπως σας δίνονται πιο κάτω. Στο πλάι δίνονται κάποιες πληροφορίες, τις οποίες είναι καλό να προσέξετε.

Ἰατρὸς ἦν ἄτεχνος.	α-πρότ
Οὗτος ἀρρώστῳ παρακολουθῶν, πάντων ἰατρῶν λεγόντων αὐτὸν μὴ κινδυνεύειν, ἀλλὰ χρονίσειν ἐν τῇ νόσῳ, οὗτος μόνος ἔφη αὐτῷ πάντα τὰ αὐτοῦ ἐτοιμάσαι, «τὴν αὐρίον γὰρ οὐχ ὑπερβήση».	μτχ φρ(επιρ) μτχ φρ(επιρ) α-πρότ
Ταῦτα εἰπὼν ὑπεχώρησε.	μτχ φρ(επιρ) α-πρότ
Μετὰ χρόνον δε τινα ἀναστάς ὁ νοσῶν προῆλθεν, ὠχρὸς καὶ μόλις βαίνων.	μτχ φρ(επιρ) / μτχ φρ(επιθ) α-πρότ
Ὁ δὲ ἰατρὸς συναντήσας αὐτῷ, «Χαῖρε», ἔφη, «πῶς ἔχουσιν οἱ κάτω»;	μτχ φρ(επιρ) α-πρότ α-πρότ α-πρότ
Κακεῖνος εἶπεν, «Ἡρεμοῦσι πιόντες τὸ τῆς Λήθης ὕδωρ.	α-πρότ / μτχ φρ(επιρ)
Πρὸ ὀλίγου δὲ ὁ Θάνατος καὶ ὁ Ἄδης δεινῶς ἠπεύλουσαν τοὺς ἰατροὺς πάντας ὅτι τοὺς νοσοῦντας οὐκ ἔωσιν ἀποθνήσκειν	α-πρότ ὄτι(ειδ)-πρότ
καὶ κατέγραφον πάντας. Ἐμελλον δὲ καὶ σὲ γράψαι,	α-πρότ α-πρότ
ἀλλ' ἐγὼ προσπεσῶν ἐξωμοσάμην αὐτοῖς μὴ ἀληθῆ ἰατρὸν εἶναι σε, ἀλλὰ μάτην διεβλήθης.	μτχ φρ(επιρ) α-πρότ α-πρότ

Κατανόηση κειμένου

1. Τι έλεγε ο ανίδεος γιατρός στον ασθενή του σε αντίθεση με τους άλλους γιατρούς; Να εντοπίσετε, επίσης, την απάντηση στα Αρχαία Ελληνικά.
2. Πώς κρίνετε την απάντηση που έδωσε ο άρρωστος στον ανίδεο γιατρό, όταν τον ρώτησε πώς είναι οι νεκροί;
3. Να εντοπίσετε την ετεροπροσωπία στο κείμενο Β' και να την εξηγήσετε.

Β. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ... ΤΕΧΝΑΣΜΑΤΑ

1. Να χαρακτηρίσετε τα απαρέμφρατα στις πιο κάτω προτάσεις (ειδικό ή τελικό).

- (α) Λέγουσιν τὸν καλὸν κάγαθὸν ἄνδρα εὐδαίμονα εἶναι.
- (β) Ἡμεῖς οἰόμεθα πράττειν τὰ δέοντα.
- (γ) Οἱ πονηροὶ οὐ δύνανται διαπράξασθαι τὰ ἀγαθὰ.
- (δ) Οἱ νεανῖαι μανθάνουσιν ὑπὸ τοῦ διδασκάλου γράφειν.
- (ε) Ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι.

2. Στις προτάσεις που ακολουθούν να βρείτε πού υπάρχει ταυτοπροσωπία και πού ετεροπροσωπία.

- (α) Πολλοὶ νομίζουσιν Ὅμηρον εἶναι τυφλόν.
- (β) Δεῖ τὴν γλῶτταν μὴ προτρέχειν τοῦ νοῦ.
- (γ) Χρὴ ἡμᾶς τοῖς θεοῖς πιστεύειν.
- (δ) Ὁμολογεῖται τὴν χώραν ἡμῶν εὐδαίμονα εἶναι.
- (ε) Τὸ στράτευμα ἔμελλε στρατεύσειν.
- (στ) Δυνάμεθα σῶσαι τὴν πατρίδα.
- (ζ) Οὐ βούλομαι ὑμᾶς ἀγνοεῖν τοὺς νόμους.

3. Να μεταφέρετε τις πιο κάτω προτάσεις στα Αρχαία Ελληνικά.

- (α) Ο Σωκράτης ήθελε να διδάξει την αρετήν.
.....
- (β) Εμείς πιστεύαμε ότι εσείς είσαστε ικανοί.
.....

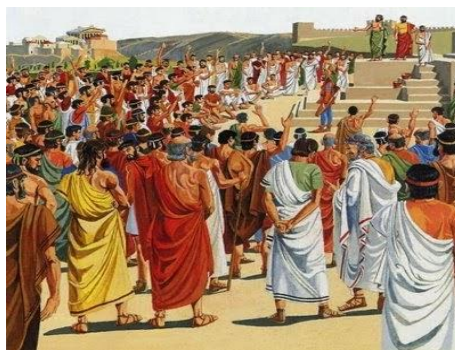
Γ. ΟΡΘΟΓΡΑΦΩΜΕΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

Να απομνημονεύσετε την πιο κάτω πρόταση και να μάθετε την ορθογραφία της.

«Πρὸς δὲ τὴν τεταγμένην ὥραν ἅπας ὁ δῆμος συνέδραμεν,
καραδοκῶν εἰ φυλάξει τὴν πίστιν ὁ Φιντίας».

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ: Το χρέος του ιστοριογράφου

(Προαιρετική επεξεργασία)

Εισαγωγικό σημείωμα

Η Άννα Κομνηνή (1083-1153/4), κόρη του αυτοκράτορα του Βυζαντίου, Αλέξιου Α' Κομνηνού, έγραψε σε δεκαπέντε βιβλία το ιστορικό της έργο «Άλεξιάς». Στο έργο αυτό, πρωταγωνιστικό ρόλο έχει ο πατέρας της. Στο παρακάτω απόσπασμα, η συγγραφέας εκφράζει τις απόψεις της σχετικά με το χρέος του ιστοριογράφου.

Ὅταν γάρ τις τὸ τῆς ἱστορίας ἦθος ἀναλαμβάνη, ἐπιλαθέσθαι χρῆ εὐνοίας καὶ μίσους καὶ πολλακίς κοσμεῖν τοὺς ἐχθροὺς τοῖς μεγίστοις ἐπαίνοις, ὅταν αἱ πράξεις ἀπαιτῶσι τοῦτο, πολλακίς δὲ ἐλέγχειν τοὺς ἀναγκαιοτάτους, ὅταν αἱ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀμαρτίαι τοῦθ' ὑποδεικνύωσι. Διόπερ οὔτε τῶν φίλων καθάπτεσθαι οὔτε τοὺς ἐχθροὺς ἐπαινεῖν ὀκνητέον.

Άννας Κομνηνῆς Άλεξιάς, Πρόλογος 2.3

Λεξιλόγιο

ἦθος

ἐπιλαθέσθαι < ρ. ἐπιλανθάνομαι

ἡ εὐνοία

κοσμεῖν < ρ. κοσμέω-κοσμῶ

τοὺς ἀναγκαιοτάτους

τὰ ἐπιτηδεύματα < τὸ ἐπιτήδευμα

οὔτε ὀκνητέον < ρ. ὀκνέω-ὀκνῶ

καθάπτεσθαι < ρ. καθάπτομαι)

έργο

να ξεχάσει

ἡ αγάπη

να στολίζει

τους δικούς του

οι πράξεις

δεν πρέπει να διστάζει

να κατηγορεί

Αφού μελετήσετε τις πιο κάτω νοηματικές ενότητες του κειμένου, να αποδώσετε το κείμενο στα Νέα Ελληνικά στο τετράδιό σας.

Νοηματικές ενότητες του κειμένου:

Ὅταν γάρ τις τὸ τῆς ἱστορίας ἦθος ἀναλαμβάνη,
ἐπιλαθέσθαι χρῆ εὐνοίας
καὶ μίσους
καὶ
πολλάκις κοσμεῖν τοὺς ἐχθροὺς
τοῖς μεγίστοις ἐπαίνοις,
ὅταν αἱ πράξεις ἀπαιτῶσι τοῦτο,
πολλάκις δ' ἐλέγχειν τοὺς ἀναγκαιοτάτους,
ὅταν αἱ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀμαρτίαι τοῦθ' ὑποδεικνύωσι.
Διόπερ
οὔτε τῶν φίλων καθάπτεσθαι
οὔτε τοὺς ἐχθροὺς ἐπαινεῖν
ὀκνητέον.

ὅταν(χρον)-πρότ
α-πρότ
ὅταν(χρον)-πρότ
ὅταν(χρον)-πρότ
α-πρότ

Κατανόηση κειμένου

1. Ποιο είναι το έργο του ιστοριογράφου, σύμφωνα με την Άννα Κομνηνή;
2. Ποια πρέπει να είναι η στάση του ιστοριογράφου απέναντι στους πολύ δικούς του ανθρώπους; Να σχολιάσετε τη στάση αυτή.

Β. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να αντιστοιχίσετε τα αφωνόληκτα ουσιαστικά της Γ' κλίσης στην Α' στήλη με τη γραμματική τους ταυτότητα στη Β' στήλη. Μια γραμματική ταυτότητα στη Β' στήλη περισσεύει.

Α' στήλη		Β' στήλη	
1	τὴν χάριν	α	γενική ενικ. ουδ. γένους
2	τοὺς κόλακας	β	δοτική πληθ. αρσεν. γένους
3	τῆς πατρίδος	γ	δοτική πληθ. θηλ. γένους
4	τὸ κτῆμα	δ	κλητική ενικ. αρσεν. γένους
5	τοῖς ἄρχουσι	ε	αιτιατ. πληθ. αρσεν. γένους
6	ᾧ γέρον	στ	αιτιατ. ενικ. θηλ. γένους
7	ταῖς πατρίσι	ζ	κλητική πληθ. αρσεν. γένους
8	ᾧ Αἰθίοπες	η	ονομαστική ενικ. ουδ. γένους
		θ	γενική ενικ. θηλ. γένους

1		2		3		4		5		6		7		8	

2. Να βάλετε τα αφωνόληκτα ουσιαστικά της Γ' κλίσης στις κατάλληλες πτώσεις.

(α) τὸν (γέρον)	(η) τῷ (λέων)
(β) τὸν (γίγας)	(θ) τοῖς (ὄνουξ)
(γ) τοῦ (χάλυψ)	(ι) τὴν (λαμπάς)
(δ) ταῖς (σάρξ)	(ια) τοὺς (φύλαξ)
(ε) τὰ (πρᾶγμα)	(ιβ) τοῖς (γράμμα)
(στ) τῶν (γύψ)	(ιγ) τῇ (ἀσπίς)
(ζ) τῶν (ἄρχων)	(ιδ) τῶν (αἶξ)

3. Να μεταφέρετε όλα τα αφωνόληκτα ουσιαστικά στον αντίθετο αριθμό.

(α) Ἡ Ἑλληνὶς θαυμάζει τὴν τοῦ στρατιώτου ἀσπίδα καὶ τὸν θώρακα.

.....

(β) Οἱ δράκοντες μάχονται τοῖς λέουσι.

.....

(γ) Οὐτε ὁ κόραξ τῇ ἀλώπεκι πιστεύει οὔτε ὁ σοφὸς τῷ κόλακι.

.....

(δ) Ἐκ τῶν πτερῶν γινώσκομεν τὸν ὄρνιν.

.....

(ε) Ἐκεῖνοι ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος γενναίως ἐμάχοντο.

.....

3. Να συμπληρώσετε τα κενά στον πιο κάτω πίνακα με τους τύπους των συμφωνόληκτων ουσιαστικών της Γ' κλίσης που σας ζητούνται. Στη σκιασμένη στήλη θα σχηματιστεί μια λέξη που υπάρχει στο Κείμενο της σελίδας 23.<

α. αιτιατ. πληθ. ἢ σάρξ

β. γεν. πληθ. ἢ ἐλπίς

γ. γενική ενικ. ὁ ἰδρῶς

δ. δοτ. ενικ. ἢ σύριγξ

ε. αιτιατ. πληθ. ἢ αἶξ

στ. δοτ. ενικ. ὁ χάλυψ

ζ. αιτιατ. ενικ. ἢ θυρίς

η. γεν. ενικ. ἢ Ἑλλάς

θ. δοτική ενικ. ἢ ἴρις

ι. ονομαστ. πληθ. ἢ ἄκτις

α.							
β.							
γ.							
δ.							
ε.							
στ.							
ζ.							
η.							
θ.							
ι.							

Γ. ΕΝΑ ΒΡΑΒΕΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΔΥΣΚΟΛΑ

Να μεταφέρετε τις πιο κάτω προτάσεις στα Αρχαία Ελληνικά.

(α) Ο πατέρας και η μητέρα στέλλουν τα παιδιά τους στα διδασκαλεία.

.....

(β) Σεβόμαστε τους τίμιους άντρες.

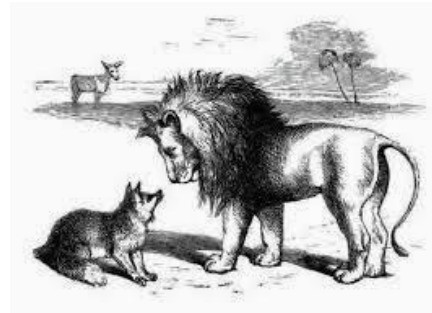
.....

Δ. ΟΡΘΟΓΡΑΦΩΜΕΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

❖ Να απομνημονεύσετε την πιο κάτω πρόταση και να μάθετε την ορθογραφία της.

« Ἴσχυρᾶς δὲ τῆς στάσεως οὔσης καὶ πολὺν χρόνον ἀντικαθημένων ἀλλήλοις, εἶλοντο κοινῇ διαλλακτὴν καὶ ἄρχοντα Σόλωνα».

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

Α. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να αντιστοιχίσετε τα ημιφωνόληκτα ουσιαστικά της Γ' κλίσης στην Α' στήλη με τη γραμματική τους ταυτότητα στη Β' στήλη. Μια γραμματική ταυτότητα στη Β' στήλη περισσεύει.

Α' στήλη		Β' στήλη	
1	τὴν ἀκτίνα	α	γενική ενικ. ουδ. γένους
2	τοὺς κλητῆρας	β	δοτική πληθ. αρσεν. γένους
3	τοῦ ἡγεμόνος	γ	δοτική πληθ. θηλ. γένους
4	τὸ βέλος	δ	κλητική ενικ. αρσεν. γένους
5	τοῖς ποιμέσι	ε	αιτιατ. πληθ. αρσεν. γένους
6	ᾧ χειμῶν	στ	αιτιατ. ενικ. θηλ. γένους
7	ταῖς χερσὶ	ζ	κλητική πληθ. αρσεν. γένους
8	τοῦ γένους	η	αιτιατική ενικ. ουδ. γένους
		θ	γενική ενικ. αρσεν. γένους

1		2		3		4		5		6		7		8	

2. Να βάλετε τα συμφωνόληκτα ουσιαστικά της Γ' κλίσης στις κατάλληλες πτώσεις.

(α) τὸν (ἀνήρ)	(η) τῷ (ῥήτωρ)
(β) τὸν (Ἕλλην)	(θ) τοῖς (γείτων)
(γ) τοῦ (πατήρ)	(ι) τὴν (θυγάτηρ)
(δ) ταῖς (μήτηρ)	(ια) τοὺς (ἀνήρ)
(ε) τὰ (ἔθνος)	(ιβ) τοῖς (πατήρ)
(στ) τῶν (ἡγεμῶν)	(ιγ) τῇ (ἀκτίς)
(ζ) τῶν (κλητῆρ)	(ιδ) τῶν (ἔθνος)

3. Να υπογραμμίσετε τις μετοχές στα πιο κάτω παραδείγματα και να τις αναγνωρίσετε γραμματικά (χρόνος, πτώση και αριθμός).

α) Ἦδομαι ἀκούων φρονίμους λόγους.
.....

β) Ἀπείχοντο κερδῶν αἰσχροῖς νομίζοντες εἶναι.
.....

γ) Οἱ Πέρσες ἦλθον τὴν Ἑλλάδα υποτάζοντες.
.....

δ) Δίκαια πράξας θεοῦς συμμάχους ἔξιεις.
.....

ε) Οὗτος ἐβοήθει τῷ φίλῳ κινδυνεύοντι.
.....

4. Να συμπληρώσετε τα κενά στις πιο κάτω προτάσεις, τοποθετώντας τη μετοχή στον σωστό χρόνο.

α) Τοῦτο (λέγω, ονομ. πληθ. αρσεν. Μέλλοντα) ἔρχονται.

β) Ὁ Ἡρακλῆς τέθηκε Διὸς υἱὸς (εἰμί, ονομ. ενικού αρσεν. Ενεστώτα)

γ) Ξενοφῶν (θύω, ονομ. ενικού αρσεν. Αορίστου) τοῖς θεοῖς ἐστράτευσε.

δ) Ταῦτα (ἀκούω, ονομ. ενικού αρσεν. Αορίστου) Ἀρταξέρξης ἐπήνεσε τὸν ἄνδρα.

ε) Οἱ (φεύγω, ονομ. πληθ. αρσεν. Ενεστώτα) ἐκ Φλειοῦντος ἐπορεύοντο εἰς Λακεδαίμονα.

στ) Οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ὀλίγοι (εἰμί, ονομ. πληθ. αρσεν. Ενεστώτα) ἐνίκησαν Θηβαίους.

ζ) Οἱ δικασταὶ ἤκουσαν τῶν μαρτύρων (λέγω, γενική πληθ. Ενεστώτα).

Β. ΕΝΑ ΒΡΑΒΕΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΔΥΣΚΟΛΑ

1. Να μεταφέρετε τις πιο κάτω προτάσεις στον αντίθετο αριθμό.

α) Φανερός ἦν τοὺς νόμους λατρεύων.
.....

β) Βλέπω σε φυλαττόμενον.
.....

γ) Οί διδάσκαλοι ἔπειθον διδάσκοντες.

.....

δ) Οί φεύγοντες ἐπορεύοντο εἰς Λακεδαίμονα.

.....

ε) Οί ναῦται τὰ πλοῖα εἰς τοὺς λιμένας κατάγουσι.

.....

στ) Τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ πείσομαι.

.....

ζ) Ὁ ῥήτωρ λέγει πρὸς τοὺς ἄρχοντας.

.....

2. Να μεταφέρετε τις πιο κάτω προτάσεις στα Αρχαία Ελληνικά.

α) Αυτός που λέγει αυτό ψεύδεται.

.....

β) Αυτός που σώζει την πατρίδα χαίρει μεγάλης τιμής.

.....

Γ. ΟΡΘΟΓΡΑΦΩΜΕΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

- ❖ Να απομνημονεύσετε την πιο κάτω πρόταση και να μάθετε την ορθογραφία της.

«Ἄλλ' ἔγωγε εἰσηλθὼν ἄν, εἰ μὴ ἑώρων πολλῶν εἰσελθόντων ἵχνη, ἐξελθόντος δὲ οὐδενός».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα Α'

Λεξιλόγιο

ἄγω	οδηγώ, φέρνω, προκαλώ
ἄθροος ἢ ἄθροος, -α, -ον	κατά πλήθος, ομαδικός
αἰρέομαι-οὔμαι	εκλέγω, επιλέγω
αἰσθάνομαι	αντιλαμβάνομαι, ακούω, μαθαίνω
αἰτέομαι-οὔμαι	ζητώ κάτι για τον εαυτό μου
ἀναγκαῖος, -α, -ον και -ος, -ον	αναγκαίος, απαραίτητος / για πρόσωπα: ο δικός μου, ο συγγενής εξ αίματος
ἀναιρέω-ῶ	καταστρέφω, αφανίζω, εξοντώνω
ἀνδραποδίζω	υποδουλώνω
ἀνίσταμαι	σηκώνομαι, αναρρώνω, ανασταίνομαι
ἀντικάθημαι	λέγεται για στρατεύματα ἢ στόλους: στέκομαι αντίθετα
ἀποκοπή	παραγραφή, σβήσιμο, διαγραφή
ἀποκτείνω	σκοτώνω
ἀποσεΐω	αποτινάζω, ρίχνω μακριά
ἀφομοιοῦμαι + δοτική	εἶμαι ἢ γίνομαι ὅμοιος με κάποιον
ἄφρων, -ων, -ον	ανόητος
βούλομαι	επιθυμώ, θέλω
γνώριμος, -η, -ον	γνωστός, διακεκριμένος, επιφανής
δεινός, -ή, ὄν	τρομερός, φοβερός
διά + αιτιατική	εξαιτίας, με τη βοήθεια, χάρη σε ...
διαβάλλω	συκοφαντώ
διαλακτής, ὁ	διαμεσολαβητής
δισσός (και διττός), -ή, -όν	διπλός, δύο ειδών
δουλεύω + δοτική	εἶμαι δούλος σε κάποιον
ἔάω -ῶ	αφήνω, επιτρέπω
ἐμπίμπλαμαι	γεμίζω εντελώς, χορταίνω
ἐνδέομαι + γενική	έχω ανάγκη από κάτι
ἐξανδραποδίζομαι (και ἐξανδραποδίζω)	οδηγώ στη σκλαβιά, υποδουλώνω
ἐξόμνημι	αρνούμαι με ὄρκο

ἐπιβουλεύω + δοτική	μηχανορραφώ, συνωμοτώ εναντίον
ἐπιλανθάνομαι	ξεχνώ, λησμονώ
ἐπιτήδευμα, τὸ	εργασία, ασχολία, πράξη
ἔρομαι	ρωτώ, ζητώ πληροφορίες
ἐσθίω	τρῶω
ἔτι	ακόμη, επιπλέον
εὖνοια, ἡ	ευμένεια, καλή διάθεση, καλοσύνη
ἦθος, τὸ	συνήθεια, χαρακτήρας, ἔργο
ἰδιώτης, ὁ	πολίτης
καθάπτομαι	κατηγορώ, προσβάλλω, επιτίθεμαι
κατεσθίω	κατατρῶω, καταβροχθίζω
κοσμέω-ῶ	στολίζω
λαγχάνω	λαμβάνω με κλήρο
μάτην	μάταια, άδικα
μέλλω	σκεφτομαι/προτίθεμαι να κάνω κάτι
οἰκτίρω	λυπάμαι, συμπονῶ
ὀκνέω-ὀκνῶ	έχω ενδοιασμούς, διστάζω
ὀράω-ῶ	βλέπω
πάνυ	πάρα πολύ
παραγίγνομαι	στέκομαι/βρίσκομαι/φτάνω κοντά
πενία, ἡ	η φτώχεια
προσθήκη	συμπλήρωμα, βοήθεια, δώρο
πυνθάνομαι	ζητώ να μάθω
ρόπη, ἡ	κυριολεκτικά: κλίση προς τα κάτω, ροπή μεταφορικά: η κρίσιμη στιγμή
στάσις, ἡ	πολιτική εξέγερση, επανάσταση
συντρέχω	συναντιέμαι τρέχοντας, συγκεντρώνομαι, συναθροίζομαι
τάττω (και τάσσω)	διορίζω, προσδιορίζω, τακτοποιώ
τοιχωρυχέω-ῶ	είμαι διαρρηκτής/κλέφτης
ὑποδύομαι + αιτιατική	υφίσταμαι κίνδυνο, κινδυνεύω
ὑπολαμβάνω	υποθέτω
χαλεπός, -ή, ὄν	δύσκολα υποφερτός, σκληρός
χρηστέον	αυτό που πρέπει να χρησιμοποιηθεί

Συντομογραφίες που συνοδεύουν την κατά κῶλα γραφή

α-πρoτ	κύρια πρόταση
ἄ(αναφ)-πρoτ	αναφορική πρόταση εισαγόμενη με το ἄ
ἄς(αναφ)-πρoτ	αναφορική πρόταση εισαγόμενη με το ἄς
δι' ἤν(αναφ)-πρoτ	αναφορική πρόταση εισαγόμενη με το δι' ἤν
ἐάν(υποθ)-πρoτ	υποθετική πρόταση εισαγόμενη με το ἐάν
εἰ(πλ.ερ)-πρoτ.	πλάγια ερωτηματική πρόταση εισαγόμενη με το εἰ
εἰ(υποθ)-πρoτ	υποθετική πρόταση εισαγόμενη με το εἰ
ἐν τίνι(πλ.ερ)-πρoτ	πλάγια ερωτηματική πρόταση εισαγόμενη με το ἐν τίνι
ἐπεὶ(χρον)-πρoτ	χρονική πρόταση εισαγόμενη με το ἐπεὶ
ἐπειδὴ(αιτ)-πρoτ	αιτιολογική πρόταση εισαγόμενη με το ἐπειδὴ
ἐφ' ᾧ(τελ)-πρoτ	τελική πρόταση εισαγόμενη με το ἐφ' ᾧ
οἰ(αναφ)-πρoτ	αναφορική πρόταση εισαγόμενη με το οἰ
ὄς(αναφ)-πρoτ	αναφορική πρόταση εισαγόμενη με το ὄς
ὅταν(χρον)-πρoτ	χρονική πρόταση εισαγόμενη με το ὅταν
ὅτε(χρον)-πρoτ	χρονική πρόταση εισαγόμενη με το ὅτε
ὅτι(ειδ)-πρoτ	ειδική πρόταση εισαγόμενη με το ὅτι
πῶς(πλ.ερ)-πρoτ	πλάγια ερωτηματική πρόταση εισαγόμενη με το πῶς
τί(πλ.ερ)-πρoτ	πλάγια ερωτηματική πρόταση εισαγόμενη με το τί
ὧν(αναφ)-πρoτ	αναφορική πρόταση εισαγόμενη με το ὧν

- ώς(αιτ)-πρότ** αιτιολογική πρόταση εισαγόμενη με το *ώς*
- ὥσπερ(αναφ)-πρότ** αναφορική πρόταση εισαγόμενη με το *ὥσπερ*
- ὥστε(συμπ)-πρότ** συμπερασματική πρόταση εισαγόμενη με το *ὥστε*
- μτχ φρ (επιθ)** μετοχική φράση (η μετοχή είναι επιθετική)
- μτχ φρ (επιρ)** μετοχική φράση (η μετοχή είναι επιρρηματική)
Η επιρρηματική μετοχή μπορεί να είναι: χρονική, αιτιολογική, τελική, υποθετική, εναντιωματική ή τροπική.

Σημείωση: Στην κατά κῶλα γραφή υπογραμμίζεται μόνο το ρήμα της κύριας πρότασης.